

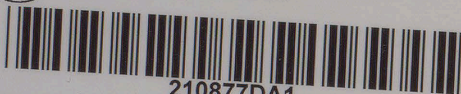
GUDBRANDSDALSLAGET

Aarbog No. 15 og 16

UNIVERSITETET I BERGEN
Universitetsbiblioteket

210877DA1

Gudbrandsdalslagets Aarbog

Udgivet af Lagets Styre

No. 15—16 |

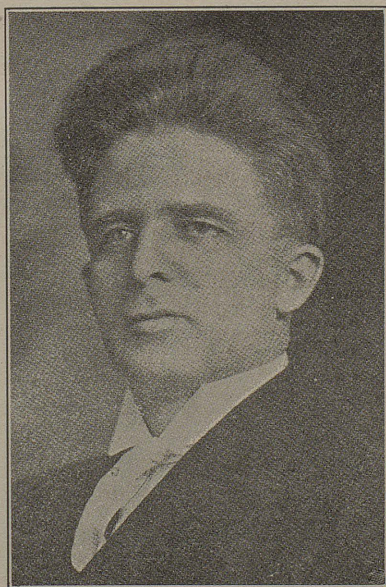
Redigeret af John Ovren

| 1927—1928

Gudbrandsdalslagets Stevne

afholdes i Eau Claire, Wis., Fredag, Lørdag og Søndag 22de, 23de og 24de Juni. Mødestedet er Byens Auditorium, som ligger i Byens Centrum med flere store Hoteller lige i Nærheden.

Fredag Formiddag og muligens det meste af Eftermiddagen vil medgaa til Registrering og andre nødvendige Forretninger. Om Aftenen vil enten S. O. Olstad eller Lyder Selvig forevise sin store Norges-Film. Begge har en hel Del Billeder fra Gudbrandsdalen.

Pastor M. Casper Johnshoy

Gudbrandsdalslagets Formand, som skal hvinge Klubben under Døernes Møde i Eau Claire.

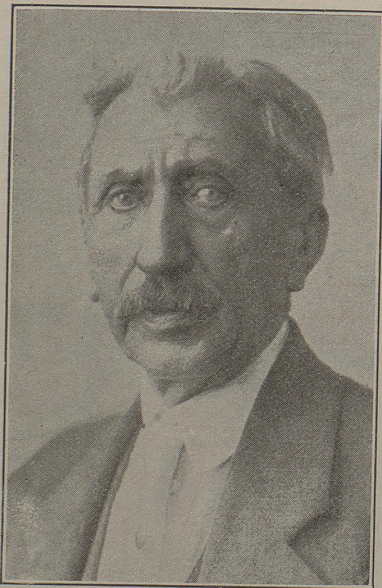
— 2 —

Lørdag blir der Forretningsmøde og korte Programmer indimellem. Lørdag Aften det store "Dølagjæstebø" med gudbrandsdalske Retter. Efterpaa et udmærket Program.

Søndag Formiddag Fests gudstjeneste i Auditorium. Past. J. N. Midtlien fra Stanley, Wis., vil sandsynligvis præke ved den Anledning.

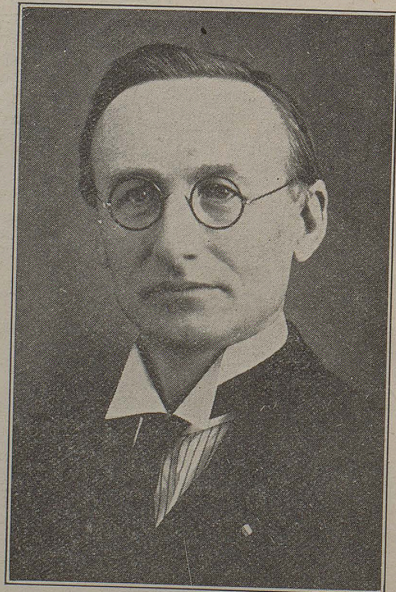
Om Eftermiddagen vil der muligvis bli Udflugt til et Landsted i Nærheden af Byen.

Det er Centralkomiteen for de norske Foreninger og det lokale Gudbrandsdalslag, som forestaar det hele Arrangement, og alle som har været med ved de Stevner, Daget har havt i Eau Claire, vil vide, at de forstaar at arrangere alting godt. Hvad vil saaledes bli fervert til en billig Pris i Auditoriums Basement. Og skulde rigtig varme Dage indtræffe, har man altid her et godt og kjøligt Sted at ty hen til. Eau Claire, som nu har et Indbyggerantal af 25,000, er en af

John Gaustad

Centralkomiteens Formand, som vil byde Gudbrandsdølernes velkommen paa dennes Begne.

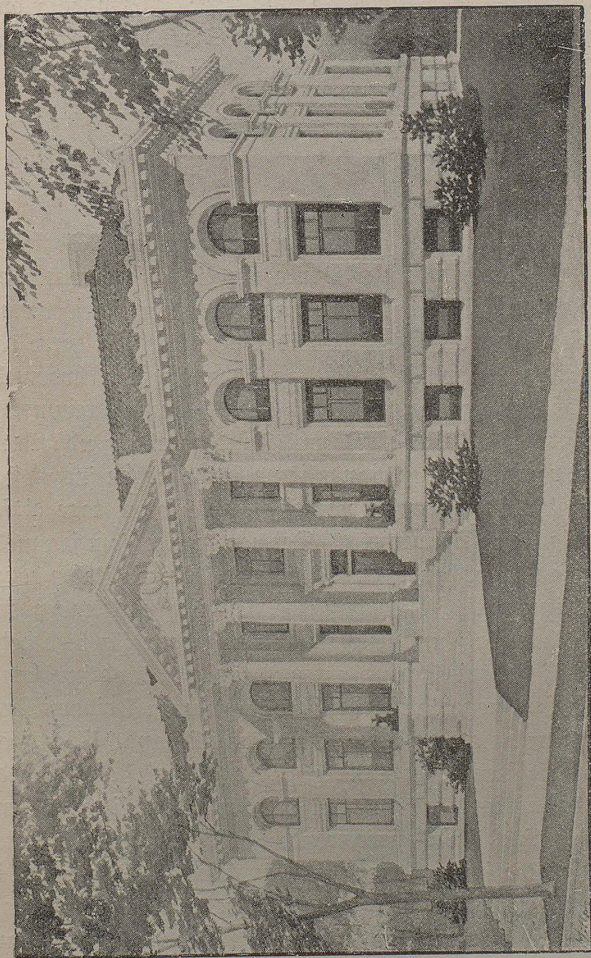

John Dvren

det lokale Gudbrandsdalslags Formand, der vil tale paa Eau Claire-Døernes Begne.

Nordvestens vakreste Byer, med skogrige, naturskønne Landskaber og veldyrkede Jarne rundt om.

For Gudbrandsdølerne er den i mange Maader en "heldig By". Hertil kom Hundreder af dem i gamle Dage for at opta Kampen for Tilværelsen; paa Sagmøllen om Sommeren og i Skogen om Vinteren. En Legio af dem, som nu bor længere ude i Vesten, har engang tilbragt sine Ungdomsdage her. Derfor blir det som at komme hjem, naar man reiser til Eau Claire paa Dølaftene.

Eau Claire Library

hvor P. D. Peterions befiende Museum er at finde. I dette Museum findes en hel Del interefante Gjenftande fra Gudbrandsdalen. Mr. Peterion har felf været i Gudbrandsdalen og kjøbt op en hel Del interefante Ting.

Veftbreinden er en Lesjavær, Mijs Laura Olfon.

Kringenfestlighederne i 1912.

(Nedenstaaende er fra Aarbog No. 2. Af denne er der ikke flere Eksemplarer igjen. Grundet mange Forspørgsler efter Beretningen om Kringenfestlighederne i 1912, trykker vi dette for anden Gang. Det er da ogsaa et vigtigt Kapitel i Gudbrandsdølnernes Saga, hvor de bor i Verden. — Red.)

Gvillen Gudbrandsdøl (ialfsald fra de nordlige Bygder) har ikke seet Kringenstøtten med den enkle Indskrift: "Grindring om Bøndernes Tapperhed, 1612." Den var efter Sigende bekostet af Stortthingsmand Ole Haaftenstad fra Baage, om hvem Wergeland sang:

"Se, der sidder Gudbrandsdalen
I en gammel Gubbe graa;
Naar han reiser sig i Salen,
Lyder alle Fylker paa."

Stenen skal være opsat i 1826 og stod for det første ved "Sørtringelen" eller "Pladsen," men ved Weiens Omlægning i 1850-Aarene blev den flyttet til det Sted, den siden har staaet paa. Den har aldrig været hverken stor eller "statelig," og efter som Tiden gik, blev den mere og mere banziret — antagelig af Tolleknive og andre Egjern, hvormed Laaberne ridset Bogstaver og Figurer ind i den, — somme temmelig dybe, antagelig for, at de skulde trodse Tidens Tand og aldrig udslettes. Men det var ikke det værste. I ren Bandalisme havde nogen sneget sig til at "haffe Smaabeta" ud af den, formentlig kanske for at tage disse Klæbberstykker med sig som "Souvenirs." Det var mange, som saa med Misnøje og Beflagelse paa, at den djærbe Daad ved Kringen skulde have et saa pjusket Mindesmærke. Ikke engang de, som lagde Hjembygden bag sig og drog til Amerika, kunde glemme eller forløse sig med det. Det blev da ogsaa Leilighedsvis nævnt, enten Mand og Mand imellem, eller ogsaa fremholdt som noget utilfredsstillende gennem Avisartikler, men intet blev gjort for at ændre denne Ringenes Tilstand. Men saa "kom man paa," at det snart var 300 Aar siden Slaget stod der ved Kringen, og det Tidspunkt maatte give en gylden Anledning til at faa en mere værdig Støtte reist. Endel Herværende Gudbrandsdøler avtalte da sig imellem, at de vilde samle Penger til dette Viemed, og allerede i 1909 sendtes der til Herredsstyret paa Sell 740 Kroner med Bæstet om, at disse skulde bruges til en ny Støtte i Kringen. Det var særlig Jbar

Olstad, Gudbrand Olsen (Tollebstuen) og Torstein Loftsgaard, som stod i Spidsen for denne første Indsamling.

Skjønt det til Ordfører Joh. Rygaard indsendte Bidrag var utilstrækkelig, foranledigede det dog, at en Komite blev nedsat med det Øverb at gennemføre Planen. Det gik begyndelsesvis noget sent, men dog sikkert fremover, og jo mere Fæstaaret nærmede sig, jo mere satte man fuld Damp paa, for nu skulde det blive gjort. Paa Andragende bevilgede hvert eneste Herred i Gudbrandsdalen et Beløb paa 50 Kroner som Kommunebidrag, og indsamlinger fattes igang i hver Bygd.

Det var ikke saa derhjemme, som paastod, at havde det ikke været for Bidragene fra Amerika, vilde sandsynligvis intet blevet gjort. Lad det da forholde sig med det, som det vil; en Ting er sikker: Støtten kunde under ingen Omstændigheder blevet sli, som den nu staar der, uden den ne Tilførsel udenfra. Gudbrandsdølerne i Amerika bidrog ialt ca. 1,300 Kroner, kanste da lidt over det Halve af Støttens Kostende. Med sin første Forsendelse dannede de Jodstykke, og med sit sidste Bidrag paa ca. 500 Kroner, samlet af Past. Thorkveen og af ham personlig overbragt til Festen, satte de "Toppen paa den." Og eftersom Gudbrandsdølerne i Amerika var med at gjøre sit i Financier Henseende, var man ogsaa her "paa det Rene med," at det vilde høve sig at sende en Repræsentant til Afsøringsfesten. Derfor blev det ikke blot paalagt Formanden i Gudbrandsdalslaget ved Stevnet i 1911 at træffe de nødvendige Foranstaltninger ("helst ved at reise selv"); men ved Mellemstevnet i Fargo den 10de Juni, 1912, tog man atter fat paa Sagen, og Resultatet blev, at Resolutionskomiteen kom med følgende Forslag:

"Da det nu laffer og lider til den Tid, da Gudbrandsdalens Folk kan fejre sin 300-Marsfest til Minde om, hvad Algt og Fædrelandskjerlighed kan udrette — trods høist ugunstige Omstændigheder, udtaler dette Stevne paany sit enstemmige Ønske om, at Gudbrandsdalslagets Formand, Pastor L. P. Thorkveen, repræsenterer Dølerne i Amerika ved Afsøringen af Kringenstøtten i Sell den 26de August.

Under Forudsætning af, at dette lader sig gjøre, bemyndiger vi ham herved til paa den Tur at bringe vor Hilsen til vore Fødebogders Folk og Slægtninger med Forsikring om, at vi fremdeles elsker Hjembygden med dens uforglemmelige Minder og kjendte Slægter, samt at vi ønsker vore kjære Vtlinger derborte haade Hæd og Hæder, Lykke og en "go Dagna" fremover Tiderne."

Forinden denne Resolution blev sat under Afstemning, oplyste Formanden Gang paa Gang, at det for Diebliffet var overmaade vanskelig for ham at komme fra sit Rald, ikke mindst fordi han i den sidste Tid som Skolesuperintendent i Den Forenede Kirke havde maattet være saa meget borte. Det var sikkerlig andre, som vilde have ulige meget lettere for at gaa, og man burde gjøre sig Flid med at finde en saadan. Men Forsamlingen vedtog desuagtet Resolutionen enstemmig, og nogen erklærede: "Enten faar det bli Formanden, som gaar, eller ogsaa ingen."

Saa gjaldt det altsaa at prøve paa at rive sig løs, om den vistnok anerkjendelsesværdige Tanke, som saa bag Begjæret, ikke skulde strande. Og da det heldigvis lykkedes at faa en prøvet Stedfortræder, har det afsted paa Norgesreisen. Turen blev lagt over Skotland. Det kunde jo ikke være nogen Skade i at se de Strøg, Skotterne kom fra og paa nært Hold lidt nærmere undersøge endel av det "historiske Materiale" paa den Side av Nordspæn. Livsforholdene i hine Dage og de Omstændigheder, som bewirkede, at Skotter kom til Norge som Landsfiende, uagtet Fred herskede mellem Folkene, kunde da nærmere granskes.

De Skotter, som i 1612 kom til Norge paa Hærtog kom dels fra Strøget rundt Dundee og dels fra Caithness længere nord.

Det var den saakaldte Kalmarrig, som foranledigede den svenske Konge, Gustav Adolph, til at se sig om efter Hjelpetropper under sin Kamp mod den dansk-norske Konge, Kristian den 4. Det vigtigste Twistepunkt mellem dem var Spørgsmaalet om, hvem der skulde være berettiget til Titel av "Konge over Finner og Lapper" i det nordlige Norge. Forbundet med dette var da ogsaa Spørgsmaalet om Herredømmet over den Del av Landet. Havde ikke Kong Kristian bobet at gaa i Kamp for sin Ret eller været uheldig i sin Krigsførjel, vilde efter al Sandsynlighed en stor Del av det nordlige Norge nu været i svensk Besiddelse eller en russisk Provins.

Da Gustav Adolph ved sin Tronbestigelse saa, at det skortede hans Hær paa Styrke nok til med Held at trodse den dansk-norske Konge, maatte han ty til den Udvei at faa sat paa udenlandske Leiesoldater. En skotsk Eventyrer av adelig Herkomst, Sir James Spens, der havde indehavt en Tillidspost i den svenske Arme, stillede i Udsigt, at man lettelig kunde hverve "3000 Soldater av ægte Trofast og Mod" og tillige fuldt udrustede i Skotland. Planen blev realiseret gennem Col. Andrew Ramsay, dog uden den skotske Konges Vidende og Samtykke. Dette var

jo en lovstridig Gædling, men Organisatørens Bror, John Ramsay, havde været saa heldig at kunne redde Kong James den 6 fra at blive myrdet i Nærheden af Perth i Maret 1600, og skulde Kongen komme undervejs med den paagaende Hvervning og ikke være tilbids at se gjennem Fingre med den, fik man stole paa den Indflydelse og Yndest, Broderen havde ved Hoffet. Desuden var jo det at lade sig leie til at gaa i fremmede Fyrsters Sold noget saa almindelig i Skotland i de Dage, at det ikke vakte synderlig Opsigt.

Men hvad var det da egentlig, som gjorde Hvervingen til Kamp og Krig saa forholdsvis let i Skotland, i de Dage I den nordlige Del af Landet, deroppe i Caithness, levede man mestedels af Kvægavl og Fiskeri. Ofte var det smaat bevendt med Rebnedsmidler og ligesaa knapt om Anledning til Fortjeneste. Og de stridsvante Skotter, der i sine egne Fejder Slægt og Slægt imellem havde vænnet sig til at føre Kamp, fandt "Krigerhaandværket" baade at være et af de mest lønnende Foretagender og en af de Beskæftigelser, der huede dem bedst. Sin stærke Gang til eventyrlige Oplevelser fik de ogsaa derved tilfredsstillet. Og paa den Maade kunde de jo ogsaa indlægge sig Ry og stundom gjøre stort Bytte. Det er noksaa betegnende for hine Tiders Forholde, at f. Ex. Sinclairættens Baabenmærke var en Tidse, der jo er Symbol paa Kamplyst.

Georg Sinclair, der var af samme Slægt som Jarlen af Caithness, ser ud til at have været en Mand, der kunde faa sig til at gjøre noget af hvert, naar der bare var Udsigter til Gevinst i Forbindelse med de. Han lod sig bruge af Caithness-Jarlen som Forræder mod Lord Maxwell. Denne havde i en Fejde fældet en Skotte, og for dette Drab blev han lyst fredløs i Landet. Da han var et Søstenbarn af Jarlens Hustru, thuede han efter nogen Omflakken til denne for at finde et trygt Tilflugtssted. Og Jarlen lod ham forblive i denne Tro, skjønt han i al Hemmelighed traf Aftale med Georg Sinclair om, at denne under et falskt Paaskud skulde løkke den intet ondt anende Mand med sig til et Sted, hvor han kunde overleveres til de Øvrighedspersoner, der satte Pris paa at fange ham. Det var intet andet end den forventede Belønning, der var den skjulte Drivsjeeder til dette Forræderværk. Men "Falskheden slaar sin egen Herre paa Halsen," som Ordspøget siger. Den forventede Forræderløn udeblev, saa der kom ingen tilsigtet Pengefordel ud af det. Og da Lord Maxwell førtes til Skafottet i Edinburg for at blive

hængt, Iaa allerede Sinclair i sin Grav i Kvam i Gudbrandsdalen — mærket som Tiende af det Folk, hvis Jord han slumret i.

Der er Tegn, som tyder paa, at det ofte var noksaa lovløse Krabater, som lod sig hverve i Krig. Skotlands Konge maa forudsættes at have havt godt Kjendskab til deres vanlige Færd. Og saa liden Tillid havde han til disse Leietropper, at da han den 15de August, 1612, paa-bød, at den i Smug udførte Hverving ufortøbet skulde indstilles, og at de leiede Soldater sporenstregts skulde forfølge sig hjem, enhver til sit, paa-bød han samtidig strængelig, at ikke flere end 2 skulde gaa i et Følge. Paa det Vis vilde han sikre sig for Sammenrøttelser og Volds handlinger i sit eget Land. Og forbauserne nok satte han Dødsstraf for Overtrædel-se af dette Kongebud, saa nødvendig fandt han det. Men da skjønner vi, at det kunde ikke være "hyggeligt" at have den Slags Folk med Vaaben i Hænde og "ondt i Sinde" i et frentmed Land, hvor Hensynsløsheden kunde gives frie Tøiler.

Col. Alexander Ramsay og Kapteinerne Gay og Sinclair var nylig seilet afsted med sine Mænd, da Forbudet indtraf. De 2 Skibe, hvor-med de seilede, tilhørte James Nisbet fra Edinburg. De landede ved Romsdalsfjorden den 19de eller 20de August, 1612, og Skibene vendte øieblikkelig tilbage. Romsdalen og Gudbrandsdalen bød paa en nogen-lunde pafabel Vej til Sverige uden besværlige Fjeldovergange, og det bedste ved denne Rute var, at man der kunde gjøre sig Haab om at komme frem uden videre Modstand fra Indbyggere. Soldaterne var jo alle "ude paa Kongens Tog", og de hjemmeverende aldrende Mænd og unge Gutter kunde da vel ikke for Alvor give sig i Kæft med en Flok af udrustede og kampøvede Soldater. Slik har de vist tænkt; men deri tog de fejl. Det fortæller Historien og derom minder Kringenstøtten.

Det er jelsfølgelig ikke her Opgaven detaljeret at skildre Kampens Gang. Kun Udfaldet skal nævnes. De 400 Bønder, uden en eneste fag-dannet Anfører, bandt an med dem og — seirede. Kun 6 af dem faldt. Det var den fløgtige Angrebsplan, det lynsnare Overfald, det endræg-tige Samhold og den uforfærdede Tapperhed, som i Forening foraar-sagede det saa heldige Udfald. Og dette var saa meget mere forbau-sende, eftersom man i de Dage ansaa Bønderne for Rædharer i en Al-vorsdyst og lidet skikkede til at haandtere Vaaben. Ingen havde den-gang nogen Tillid til Almuebæringen. Ud fra dette Synspunkt var

det, den danske Konge sagde, at om de bliver sat op, "befrugter vi os, at de skal blive mere til Skiemt og Spot end til Gavn og Fordel."

Det var jo heller ikke saa meget, der dengang kunde anspore dem til at bove sit Liv. En Del af Fordeiendommene var Krongods. Formuende Adelsætter havde slaaet under sig mange af de bedste Gaarde, og paa mange af disse Eiendomme var der sat Bygelmænd med Beboelsesrettigheder kun for en begrænset Tid. Desuden var de jo vant til at anse det som en "Kongens Sag" at værne "Land og Rige." Derfor blev man jo ogsaa kaldt en "Kongens Kar," saasnart man var bleven indrullet som Soldat. Hvor meget var det saa, som kunde saa Almuesmanden til at bove saa meget som Liv og Lemmer, naar de fleste, personlig seet, havde saa lidet at vinde ved det? Dertil kom jo ogsaa den ringe Sandsynlighed for, at uvante og daarligt bevæbnede Folk kunde vinde i Kamp mod udrustede Soldater. Det var vel helst det sidste, som gjorde, at Bondehæren paa ca. 1500 i Trondhjem, en Maaned før Kringen, slaget fandt Sted, absolut vægret sig for at binde an med den mindre mandstærke Hær af Hollændere under Mönichhofens Kommando. Om trent 1200 Nederlændinger antrede nemlig ved Nidelvens Munding for at drage over til Sverige og slutte sig som Hjel্পetrop til den svenske Armé i Vighed med Skotternes Hensigter. Næsten uantastet og uden næneværdig Modstand kunde disse drage herjende og brændende op over Stjørdalen og ind i Jæmtland, Sverige. Da Lehnsherren i Trondhjem, Steen Bilde, senere paa Grund af denne "Forsømmelse" blev anklaget for utilgivelig Feighed, undskyldte han sig med det, at han bare havde haft Bønder at stille op. Og hvor lidet han "bottede" dem som Krigsmænd, fremgaar tydelig nok af hans egen Erklæring: "Gud hjælpe den, som ved en sliq Leilighed ikke har nogen anden Hjel্প end Bønder." Og Trønderne har da aldrig været anset som Krigstere nedgjennem Tiderne. De var et altfor tappert og fjægt Folkesærd til det. Men de skjonte eller ialfald forestilte de sig, at det var aldeles saafængt at kaste sig inde i en saa haabløs Kamp mod stridsvante, øvede og overlegent udrustede Mænd. Men da forstaar vi let, at det skulde ikke saa lidet af Dristighed til, naar en uøvet og daarlig bevæbnet Flok bandt an med en udrustet og kampvant Fiende. Det var derfor saa meget mere overraskende og beundringsværdigt, at hine Bønder i Gudbrandsdalen baade havde Mod nok og Slagsfærdighed nok til at udføre denne Stor-

daad, hvis Sidestykke i det smaa ikke saa let kan findes i noget Folks Historie.

Men hvad vandt de saa egentlig ved det? De vandt at befri sine Bygder og sit Land for en ildefindet Fiendeslof, saa denne ikke mere kunde herje eller true andre Strøg av Landet. Og saa vandt de desuden det, at Kongen og hans haandgangne Mænd fik et nyt Syn paa den norske Bonde og Tillid til hans Tapperhed, hvor det gjaldt at værges sit og sine. Og det gav Stødet til, at Kong Kristian den 4 om saa Aar (1628) oprettede det norske Landeværn. Dermed fik Norge sin "nationale" Hær, og det var før de fleste andre Nationer fik en saadan. Og saa vandt de at sætte en lysende Daad ind i sit Folks Historie og skabe sig selv det Eftermæle, at de i Farens Stund ikke svigtede sin Pligt.

Med dette Overblik er vi kommet fremover til det, som her egentlig tilsigtedes, nemlig at give lidt Bessked om Kringenfestlighederne og Abfløringshøitidelighederne. Gudbrandsdalslaget har jo Ret til at vente det, av sin Udsending, at han rapporterer lidt om det. Men lad det først blive sagt, hvad der forresten skulde synes overskødigt, hvis ingen forvekslende Misforstaaelse havde fundet Sted: Det var ikke "Sinclair-Støtte," som blev opført og afsløret. Sinclair's Grav er jo i Abam og ikke i Kringen. Det var ikke han, den faldne Fiende, som skulde hædres, men de gjæve Mænd, som med Mod, Tapperhed og beundringsværdig Alø: værgede sit Fædreland. Det var for dem, og for ingen anden, Gudbrandsdølerne vilde reise en Bautaften paa den landskjendte Plet.

Kringendaaden maa heller ikke blandes sammen med den urimeligt strenge Behandling efterpaa av de fleste Krigsfanger ved "Skottelaaber" i Abam. Der var en Handling for sig paa et senere Tidspunkt og ca. 14 engelske Mil længere nede i Dalen.

Ligesom ingen formindsker Davids Heltedaad i Kampen mod Gierden Goliath, men indrømmer Jødekvindeerne Ret til at lade sin Glæde komme tilsyne i Sang til hans Vre haade for det udviste Mod og for det heldige Udsald, skjønt Helten senere dræbte Urias med Ammonitens Sværd, saa er det vel i sin Orden at holde strengt adskilte Handlinger ved Kringen og den senere Optraeden paa et andet Sted. Det var Kringendaaden og intet andet eller mere, som Kringenfesten vilde hædre haade ved den storartede Sammenkomst og ved Afsløringen av den prægtige Støtte.

Det var usædvanlig megen Medbør i Norge i August Maaned.

Regnveir hørte til Dagens Orden. En engelsk Turist, som var draget afsted over Nordsøen forat se det "sollyse Norge" og særlig Midnats-solen, gav en noksaa træffende Beskrivelse af Veirholdene i Kringensfest-maaneden, da han som Svar paa: "Saa De Midnats-solen?" udbroød: "Did I see the midnight sun? I have not even seen the sun at noon in Norway, so you can not prove by me, whether they have got any sun in Norway or not." Det var derfor ikke liden Vengstelse for, hvordan Veiret vilde te sig paa Fjeldagen. Blev det Regn, vilde jo det spolere næsten den hele Tilstelning og paatvinge Fjeldkomiteen et aldeles mislykket Program i den bratte Li, uden et eneste Gus at ty til i Nærheden. Det var derfor let at mærke, at man dernede paa Otta gif i Spænding (Otte) Søndag Eftermiddag, den 25de August, da vi kom fjørende ned der. Net som det var, saa man Folk løfte Blikket op over de høje Nasrygger, og man trængte ingen profetisk Ørne for at skjønne, hvad de tit-tet efter. Veiret var da "saa midt imellem." Det kunde blive bra, men det kunde desværre ogsaa ligesaa gjerne blive "stjgt." Da det saa sent paa Avelden atter begyndte at "striregne," saa vi ved at løfte Ørerne op fra Hobedpuden kunde høre, hvorledes det filrede fra Taget og nedover Bæggene, formede kanske Tanken hos flere end en sig sig: "Saa, dette ser pent ut!"

Om Morgenens var det atter "Upheilsbær," men sghet. De mest ftedegne Veirprofeter sa: "Tja, det ser ikke rart ut enda, men G tænkje, det klaarna paa um ei Stønd, G." Det var let at skjønne paa den hvilende Tone, at de prøvde paa at saa sig til at tænke, hvad de i sit stille Sind ønskede. Men Ansigtsubtrykket forraadte, hvad Ordene søgte at skjule: Bangheden for, at Fjelden vilde blive spoleret. Men Vengstelsen og Spændingen og "Glytningen up imot Gimilsbrynom" viste tydelig, hvor inderlig gjerne hver eneste Moders Sjæl ønskede, det skulde blive en heldig Fjeld. Og hvem kan undre sig over det? Havde ikke Fjeldkomiteen i lang Tid strævet med at ordne alt saa omhyggeligt, og var ikke baade Folket og Fanerne komne og Soldaterne leiret derude paa Øen og Musikkorpsket indkvarteret og Ekstratoget paa Wei og Kongetoget i Annarsch? Vare da nu ogsaa Solen vilde komme saa — — ja, saa skulde nok alt det andre greie sig.

Og Solen kom. Det var, som om den var lidt sgh til en Begyndelse: den trak sig sghndsomt ind under en Sghsfloke igjen, saasnart den havde overskuet Terrænet. Men hvem kunde undres paa, naar det

var en flig Masse, som saa efter og stirrede paa den, naar den endelig viste sig? Dog — lidt om seent blev den mere fortrolig med, at den burde være med den ogsaa og kaste Glands over Festdagen. Og jo mere den bier sig dette fuldt bevidst, at her maatte den straae, hvor Høitidsstemningen laa i Luften, jo mere drev den Skjaller og Taagedotter fra sig for usforsthyret at kunne stirre paa den storartede Festsfære.

Extratoget omkom til Otta Klokken 11. Det var det længste Jernbanetog, der nogensinde har gaaet gennem Gudbrandsdalen. Med dette Tog rejste ikke mindre end 1140 Passagerer. Man skulde tro, at denne betydelige Forøgelse af Antallet maatte blive meget iøinefaldende, og naturligvis viste den fra Bognene udstrømmende Hob sig som en "svare Mylder." Men underlig nok — da den havde blandet sig med den Folkemasse, som var paa Stedet før, syntes man ikke, det voksede saa svært meget af det. Og det viser, at det var folksomt paa Otta den Dag. Uden Tvil har mange, som har reist i Norge og seet de mange Tvær-elve, som flyder ind i Goveddalsfjæret, lagt Mærke til og muligens forundret sig over, at naar en Sideelv strømmer ind i og blander sig med Govedelven, ser det ikke ud til, at denne vokser synderlig af det. Vandet fra Sideaaen er jo umægtelig der, men det mærkes ikke stort, fordi det mindre ter sig noget videre sammen med det større. Man anslag Antallet af de tilstedeværende til omtrent 5000. Det var ikke blot den største Forsamling, som har været samlet paa noget Sted i de Strøg, men ogsaa den mest eiendommelig sammensatte. Der var Konge og Gjætergutter; Statsminister og Husmænd; Amtmand og Kendsjægere; Statsraad og Tjenestegutter; Embedsmænd og Bønder; Officerer og Soldater; Ordførere og Tømmerflødere; Lærere og Jernbanearbeidere; Fruer og Budeier; Gaardmandskoner og Tjenestejenter i den mest idylliske Naturlighed blandet sammen om hverandre. Men et eneste Overblik var nok til at oberbejse en hvilken som helst om, at her var det Bønderne, som holdt Stevne. De andre udgjorde kun en forsvindende Liden Brøddel for Abvækslingens Skuld. Og flig var det jo ogsaa for 300 Aar siden. Det var Bønderne, som ogsaa da udgjorde den dominerende Masse med et lidet Slæt af et Par Lensmænd og muligens nogle saa Bestillingsmænd forresten.

A "Dølatoget", foranstaltet af Amtsskolebestyrer N. Stokkeland, faaes næsten alle de gamle, vakre Dragter, som Dalens Folk har gjemt paa som uafhændelige Fortidsminder. Det var, som om den gamle og

den nye Tid her havde sat hinanden Stevne. Kvinder med gammeldags "Gugubona" gik i al Gemytlighed Side om Side med dem, der bar Hatt efter nyeste Mode. Der var Graabester og Rundtrøier, Høghatter og Spændesto, Bjørneffindshuer og Knæbukser, Silkeplagg og Badmelsklæder, Uniformer og gudbrandsdalste "Bælsensklæ" om hverandre. Det var ikke mindre end et halvt Dusin ældgamle Dragter bare fra Graffer i Lom.

Klokken halv tolv gled Kongetoget graciøst ind til Platformen, og da den høje og slanke Kongeskikkelse viste sig, klang Hurraraabene som avdæmpede Beværksalver i Luften. Soldaterne fra de gudbrandsdalste Kompanier dannede "Spalier," og Kongen gik smilende og bukkende gjennem Gelederne til Grand Hotel.

Straks efter satte Toget sig i Bevægelse paa sin Marsch til Rringen noget over en engelsk Mil fra Otta Station. Anden Brigades Underofficersskole gik et lidet Stykke foran, med Brigademusikken i Spidsen; Saa kom Kongen, Statsminister Bratlie, Amtmand Lambrecht, Dagens Fæsttalere og Fæstkomiteen i forreste Gruppe og dernæst det lange og maleriske "Dølatog" med Barfodsbanneret foran, baaret af Harald Graffer og Anders Hovengen. Saa kom Lesje og Dovre efter den gamle Lesjefane, baaret af Stortingsmand E. Landheim. Derpaa Baage og Lom under sine respektive Bygdefaner Hr. Rjæstad, og som Fanebægt med 7 Fod lange Spyd fungerede Halvard Oftebø og Ljøstel Rvamme, alle tre iført gammeldagse Graabester, og Fanebæreren saa ud til at bære næsten et Hoved høiere end de andre paa Grund af den høje Stivhat, som han for Anledningen var prydet med.

Sells Fane var mærket: "Audun Skjeinma," (den Mand som red opover Sell forat udsponere, hvor Skotterne var, og hvad de tog sig fore med), og Gedalsfanen har Indskriften: "Kjeld Tjerdingsgren," (der ifølge Sagnet mistede Livet under sit Forsøg paa at redde Fru Sinclairs lille Barn). Efter Dølatoget fulgte Skiaaer Skytterlag, Hove Landbrugs-skole, Lillehammer Folkeskole o. s. v. under sine Fane. Toget rak fra Rringen og helt tilbage til Blekastadbroen. Og det var ikke nok med, at man fylgte den brede Afarvei, men Mænd og Kvinder gik eller smaa sprang paa Narene overfor Veien for at komme hurtigere frem.

Den militære Skoleafdeling havde taget Plads i en buet Linje opover Skraaning fra Veien til det tilslørede Monument. Kongen med

sin Escorte og Festsomiteen tog Plads paa Kongetribunen, Soldaterne under Major Zebanord og Kaptein Solbraa marscherte ind og tog Plads som Væresbagt opover Strædingen; Janerne grupperedes, og Follemængden tog Plads, hvor Rum fandtes. "Guldbrandsdølsens" Redaktør skrev meget træffende: "Vi tror ikke, der er en vakrere Forsamling end den, som her var samlet. Dølatoget og de Hundreder af Gudbrandsdalens Nationaldragter gav den store Forsamling Karakter og det stedlige Præg. Kvindernes hvide Skaut og Dragternes Farver lyste det af bortover den 4 a 5 Tusen talrige Forsamling.

Høit oppe laa Monumentet, hvidt i den nye Klæber og med et Flag hæengende utover Villargurifiguren. Anden Tilsløring har Monumentet ikke."

Programmet tog sin Begyndelse med Afhyngelsen af Fædrelandsjungen: "Ja, vi elsker dette Landet," affompagneret af Brigademusikken.

Kringenkomiteens Formand, Johan Nygaard, steg op paa Stenblokken, som var lagt tilrette som Talerstol, og hilset Forsamlingen saaledes:

Herre Konge, Kvinder og Mænd!

Der har været Stormøde før her i Høgfringom — 300 Aar idag siden stod vore Fædre her — men ikke som vi klædd til Fest — her stod en Gop barfote Mænd med Børje paa Akkel og Bile i Gaand; de var mødt frem for at ofre Liv og Blod for Fædrehjemmet. Det er dem vi synger om i Zinklarvisen: "De snakka med Skotten den Dagen", kjender vi alle fra vor tidligste Barndom, for Fædrenes Daad er indridset i Fædrelandets Saga.

Vi Gudbrandsdøler vilde ogsaa gjerne sætte vore gjæve Fædre et haandgrikelig Mindesterke, en Mindesten, som skulde vidne for alle som gaar Stedet forbi, vidne om Fædrenes Mot og Fædrelandskjærlighed.

Mindestenen er rejst til idag — 300-Marsdagen efter Kringenflaget, — og det er derfor, at Dølerne idag har indbudt til Fest.

Paa Kringenkomiteens Begne har jeg den Ære at ønske alle, som er tilstede, vel møtt paa denne gamle Balplads — vel møtt til Fest — til Fest til Fædrenes Minde."

Oberst Angell holdt derpaa Afsløringstalen, hvoraf følgende er et Uddrag:

Det var idag for 300 Aar sidan.

Daa h  rde dei ein Lurtone der burte fraa Pillar Gudrid-Piggen, og daa losna det ei Skrida her uppe i H  g-Kringom-Masen.

Det var herre ei Gjenta, som bles paa Lur, det var herre ei liti Skrida av B  nder som strauk nedhyver ei Vid. Men den Luren hadde Tonar som den gamle norske Herluren, naar han kalla til Strid; og Bondehopen gjekk fram paa gamall Vis med h  ge Herfr  k og med k  ps-beitte   sker i sterke Hender. Det ljoma bergamillom, og Attkjomen gjekk fraa Bygd til Bygd alt   ver Norigs Land.

Det var lenge sidan me hadde h  rt ein norsk Herlur no og jet norske B  nder ganga fram til mandig Strid. Men me hadde lenge venta paa aa h  yra Luren kalla, lenge lengta etter aa sjaa det blinkja af norske Vaapen. Det var ei Folkelengsla. Difor var det n  so st  rre, som losna ved Tonerne av Luren hin 26de August 1612 enn den vesle Bondefrida. Det var ei Folkeskrida.

Difor kom Gjenta til aa standa i Tanfom hjaa Folket vaart som eit Bil  te paa Vardeb  tti og Bondefrida som Attreisingi av den gamle sterke nationale Berni vaar. Me saag det ly  a av ny Dag.

Lenge hadde Bardarne vaare st  de utan B  tt; difor hadde dei og s  ge saman; Landeverni laag nede, heile Landet var til Redfalls, Folket sj  lesjukt. Bonden saag herre Bygdi; faa var det som hadde   ts  n ut   ver dei tronge Bygdegrensar; einast framande Menn makta semna heile Landet i ein einaste stor Tanke. Kongen hadde reist ut   r Landet — med honom H  vdingetanken. Her var mest herre H  tter og Hus, faa var Borgerne. Og uppe paa Borgom sat framande Herrar og paa Borgm  rom stod framande Hermenn med framande Vaapen under framandt Merke.

Det var myrke Tider.

Vaart gamle stolte Rike var no kvar Mann tilf  ls.

— — — —

Men no er det eit   jospunkt. Det vert gjort eit Manndomsbert og det av Folket sj  lv, av dette aaleine. Det gjev Bon for Framtidi. Det er nettopp hin mindeverdige Strid i H  g Kringom, som er   jospunktet, — eit Bend i Soga vaar. Gudbrandsd  larne eva seg ikkje lenge um aa sl  a Landsjens Fiendar ned. Dei lagde so djer   ein Slagplan, og dei gav   ss dermed Mot og S  lvtilsit, og i dei gav Kongen og med honom H  vdingom hans ei ny og betre Syn paa Nordmennom.

Det var godt Hermannsto i den norske Bonden. Kongen hadde tvila paa desse i lang Tid — og det med Grunn. Men no gjeff det ikkje mange Mari, fyr den norske Heren var attrøist. Me fekk baar eigen "nationale" Her i 1628, og det jamvel fyr dei fleste andre Folf. Fraa no av vert me sparde for aa sjaa framande Menn verja Landet for oss. Sjølvte gjeng me i "Kongens Tog." like som i gamle Dagar og med kvart eit slikt Tog vinn me oss fram eit nytt Stig til Sjølvbhyrdnad og Sjølvtilsit — fram mot det store Maalet: Heilt og uavkorta Sjølvstende.

Den Fest som samlar oss idag er difor ikkje berre vigd Minnet nm den Strid Bønderne førte, den Siger Gudbrandsdølarnes vann. Den er ogsaa vigd Minnet um Attreisjngi av den norske Folkeheren: — Den er vigd Minnet um at Land stend ober Bygd.

Nettupp dette siste er det, som gjer at Dagen infje berre er ein Dag for Gudbrandsdølom, det er ogso ein Norigs Dag. Og me skal minnast: Det var ikkje bere Bønder fraa Bygdi si, den Bygd som Fienden no skalde fare igjennom. Det var likeso vel Bønder fraa Lesja, Dobre, Baagaa og Dom. Det var alle dei som Bodstikken hadde naadd fram til.

For no var Fienden i Landet.

So liten Byrdnad stod det av Landsens Bernekræft, at ein liten Hop utav skotiske Soldater, leigde "for svenske Penge at stride." hadde lagt Begen til Sverig gjennom baart Land.

Heile Hopet var ikkje meir enn 350 kann henda 400 Mann etter det me kann skyna; men so var dei ogso utav dei mest namngjetne Krigarom i Europa.

— — — —

Den 24de August, ein Mandag, var dei samla Størsteparten av den Bondehopet som skulde stride i Kringom. Det var Bønder fraa Lesja, Dobre, Baagaa, Kinglebu og Fron og dei fraa Dom som hadde kunna naa fram. Alt i alt var dei meir enn 400 Mann. Goddingarne var Lensmennerne Lars Haagaa fraa Dobre og Per Randkleiv fraa Kinglebu. Elles er nemnd: Arne Gunstad og Berdon Sejelstad. Um Natti laag Bønderne paa Romundgard, Sørangard, Olstad, Laurgard, Ulstad og Øvrebø, 1½ Mil nord for Kringom.

Me skynar daa straks, at Bønderne fekk ikkje lang Tid aa fyrebu seg paa. For fyrst skulde dei ganga 1½ Mil, fyrr dei naadde Kringom. Men like vel er Overfallet mynsterverdigg, ja so godt planlagt, at ein

Herforar som Kristian August set Ringenslaget upp som einaste Fyrdøme for Brigadefesarne baare, daa me i 1808 skulde strida mot stor Overmakt.

Bønderne skyna, at dei kunde ikkje standa ineksera Soldater i "opi Mark." Dei maatte nyta ut sit fjermerkte Vende og kasta seg braadt pver Fienden fyrr han vara det, og fyr han fekk Tid til aa fylkja seg til Slag.

Her i Høg-Ringom syntest dei, at det var mest lugumt. Her kunde dei laga ei Fella, stengja deim inne "fjønner og nord," som det stend i "Vølevisa."

Men forleis skulde dei faa glibe Signalet? Eit Signal som alle kunde sjaa? Og forleis skulde dei faa ordna det slik, at Skotteane gjekk beint i Fella utan aa ottaft gale?

Dei sette ein gamal Mann paa ein kvit Hest ute paa Storøvi. Han skulde jansides med dei fremste av Skottom. Naar han so saag, at dei var komne godt og vel til det Stellet, som var avtalt millom dei tvo Skansarne, skulde han braasnu Hesten. Dette var Signalet til aa ganga paa. Ned til Stigen kunde Nordmennerne inkje sjaa, men til Storøvi saag dei alle

Men dei hurte paa Selsjordkampen var det so vid ei Utshyn. Dit gjekk ei Gjenta med ein Lur. Det var Gudrid eller "Prillar-Gudrid" som ho kallaft. Ho skulde ogso frista aa draga Hugo paa seg — hurt fraa Skogen. Det er sagt at ho hadde ogso ein kvit Bev med seg. Den skulde ho sleppe ut for svarte Berget etter som Skottarne gjef fram. Naar ho saag Mannen paa den kvite Hesten snu, daa skulde ho sleppa Beven ut for Stupet. Og daa skulde ho blaase i Luren til Strid.

Ute paa Storøva sette dei og nokre av sine minst vaapensføre Menn. Dei hadde Byrjor og skulde skjorte paa Skottom. Kulorne kunde inkje naa fram, det visste dei; men Skottarne vilde venda seg dit og inkje tenkja paa Skogen i Ringom.

Med desse Fyrearbeid og Avtalar hev Bønderne havt nok aa gjera um Eftan og Kvelden den 25de. Og det kan henda, at det ogso bart sett Folk i Gang med aa stella til ei Timbervelta nettuupp her obanfyr "Sinclarsdokka."

Morgonen 26de August rann med straalande Solffin. Jager og fredeleg laag Dalen. Skottarne fylkte seg til Abmars. Daa sær dei med eit sjaa ein Hestfar tett attmed seg. Det var ein Utridar fraa Bon-

deheren, Audun Sjenna av Sell. Han kom attende med den vigtige Meldingi, at Skottarne kom i tvo Hopar. Fremst gjekk ein mindre Flokk paa 60 Mann. Bondehobdingarne var snart samde um aa lata Hyttroppen sleppa uansa gjennom Kringom. Og dei sende Bod um dette til Mannen paa den kvite Hesten ute paa Storsøyi.

I Skogen i Høg-Kringom laag alle Mann ferdige til Strid.

Skottarne nærma seg.

No let det i Luren fraa Seljordskampen; det var Tonarne av Beven hennar Gudrid. Og dei høyrde vel ogso Staaket av den skotiske Fortroppen. Men i Kringom-Skogen var det tyst.

No braka det laust ei Salve fraa Storsøyi. En høyrde hændande Rop fraa Skottom. Ein saag Mannen paa den kvite Hesten rida mot sør.

Enno var alting stilt uppe i Skogen. Men endeleg er den lange Radi av Skottom komi med sine fremste Menn til den søre Skansj. Daa braasnur Mannen paa den kvite Hesten. Med same kjem den kvite Beven farande utfor Stubet. Det læt saa lang ein Tone fraa Luren.

Med eit er det som heile Skogen tet Liv. Med høge Herrop stormar Nordmennerne fram. Skot smell, det singlar i Baapen, Kommandorop — Slaget er i full Gang.

Den fyrste, som fall, skal ha vore Georg Sinclair. Han fell for Byrja hans Verden Sejelstad. Det var vonleg noko lenger før enn den Plassen her, som kallast "Sinclairdokka."

Overfallet gjekk i Vaas. Skottarne fekk ikkje Tid til aa samla seg. Dei vart drivne nedhyer mot Elvi og etter ein Strid paa halvannen Time var det heile hyer. Nokre fall for Byrjesskot, andre for Økse-hogg, nokre drukna i Vaagen, ein mindre Flokk vart fanga. Ved Solheimsgardarne stod siste Striden. Der vart ogso Raumsdølen, den namngjetne Per Klungnes frit ut fraa Fangenskapen.

Soleis er denne Slagsoga i fjerde Drag.

Her i Kringom, 300 Aar etter Striden, er det difor møtt fram idag norste Menn og Kvinnor fraa Bygd og By for aa heidra Minnet um deim, som sette livet inn, stod Bardevakt, gav Folket det gode Hyre-døme paa jerv Daad.

Me møtest ved dette Minnesmerke, som er skapt utav ein taa Søn-om i Dalen. Me veit at gjennom dette vil Runstjaren fortelja oss um

den Skyldnad alle hev, naar Fienden fell inn i Landet — naar Værbatten bles paa Luren til Strid.

Luren hennar Prillar-Gudrid beffte Foltet i dei norste Dalom, fekk det til aa sjaa ut hver trange Bygdagrenser, beffte det, so det fekk heitan Sug.

End kneiser en Støtte paa samme Sted,
som Norges Uvenner mon true,
Ve hver den Nordmand som ei bliver hed
saa titt hans Dine den Ifue.

So vart det sagt fyrr, og slikt vil det framleies koma til aa verta sagt, og det so lenge Stytta stend og Nordmenn i Norig raar.

Paa et givet Vink trak Landhandler Jvar Bleskastad det store norste Flag, som dækte Støtten, tilside, og Gurifiguren med Lur for Munden og flagrende Haar stod synbar for alle. Støtten var 13 Fod høi, 13 Fod bred og av tilsparende Dykkelse, saa man skjønner, at det var intet Barneværk. De tre vældige Stenblokker, hvorav den var sammensat, var med store Vaniskeligheder fragtet fra Vaarstadsbjerget paa Dalum i Waage, og Figuren var udhuggen av den begravede Kunstnaler Kristen Holmbo fra Sjaardalen i Waage. Det var altsaa gudbrandsdalsk baade Materialet og Arbeidet.

Gurillaatten blev derpaa spillet av Brigademusikken efter Gjellemos Komposition, skrevet for Festen. Derpaa introduserede Formanden Joh. Rygaard, Gudbrandsdalslagets Representant som næste Taler.

Gudbrandsdalslagets Hilsen til Forsamlingen ved Kringenfesten gjennem sin Udsending, Past. L. P. Thorkveen.

Deres Majestæt, Norges Konge, og Medlemmer av Kongens Raad og Eksperte;

Festkomite for Kringenstøttens Afsløring;

Gudbrandsdalske Kvinder og Mænd;

Krede Forsamling!

"Rei sjaa paa, kæ desja vakre Uppigalsbone likna paa Farfoltet bort du!"

Det var en gjæv, grei, gløshynt og glad gudbrandsdalsk Gusmor, som paa sin ældste Sønns Bryllupsdag kom med dette Tilfredshedens Udbrud ved Ankomsten av endel nærskylde, men fjerntboende Slægtninger.

Da jeg saa udober denne festprydede Forsamling av Gudbrands-

Døler, haade de, som er bofatte her i Bygden og de, som har indfundet sig fra mere fjerntliggende Strøg i den langstrakte Dal, fløi Mindet om hint Udsagn lynsnart faavelsom Iydøst ind i min "Tankezone" til siebliffelig Anvendelse.

Den Flok af Døler, som idag staar samlet paa denne historiske Plet, ligner unegtelig i noget den Fædrene Fylking, som idag for 300 Aar siden resolut, offervilligt og maalsbevidst traadte handlende op i Kringens Skraaninger. Det, som var den herømmelige Dribfjeder da, er og forbliver en Borgerdyd nu. Sin sbundne Slægt og Nutidens Vælt ligner da ialfald hinanden deri, at de elsker Landet sit. Og som en Følge deraf vilde de Mulevende, om det trængtes, staa færdige til at ofre, hvad Siebliffet og Omstændighederne krævede, forat værne sine Sjæle, forat værges sine Bygder for fiendssk Hærværk, forat forsvare sine nedarbejdede og uafhængelige Rettigheder, med den samme Aløgt og Dristighed, med det samme Samhold og Mands Mod, som Fædrene visste paa Kampens og Seirens Dag for 300 Aar siden. Og er det sandt, da vil Moder Norge nu som den straalende Husmor i Bryllupsgaarden for-
dum have god Grund til med glædestraalende Dine og svulmende Bone mine lifna paa Forfallet sit — Almuegjen i Kringom — du!"

Naar vi med et historisk Overblik drager Fortælling og Nutid sammenfor at foretage en Mønstring, vil det, som foretags idag paa Grundlag af det, som hændte den 26de August, 1612 lægge for Dagen, at det karakteristiske Ligheds punkt mellem Dølerne dengang og nu er dette, at de efter Evne med løstet Arm altid vil drive bort det, som stiller sig paa Kampfod med og slaa ned det, som optræder fiendssk mod Fædrelandet. Fædrelandsskjerlighed vilde ogsaa nu ufortøvet stille alle baabendhygtige op som Landebævn og Bygdebagt i Lighed med hin Gang, da "Baunen lyfte og Budstikken løb fra Grande til nærmeste Grande" og vise, at Dalens Sønner ikke vilde frygte i Skjul hverken i Farens Stunder eller i Trængslernes Tider.

Det er, fordi vi i paakommende Tilfælde vilde finde det at være haade Ret og Pligt at optræde som Fædrene, at vi idag hædrer deres Minde haade ved Stensabsøring og Sammenkomst.

Nu er her stille, hvor før Øks man svang,
Nu hædres Kampens Mænd med Helterang,
Fordi med Uforfærdethedens Mod
For Folk og Land de bovet Liv og Blod;

End hobler Laugen brusende i gamle Leie
Dg hvister: "Se blot, hvad Slags "Landskab her vi eie."

Det er en myldrende Masse av Dølnernes Et, som idag staar fylket i Flokk paa denne navngjetne Plet i Kringens Bassefraaning. Men — mange som vi er, vilde vist den Hærskare, som ønsket at være her, ved en Optælling vise sig at være mangedobbelst større. Der gaar idag paa Agre og Enge, i Skovlier og i Sæterstrøg mangen en, som i sit stille Sind lader Tanken gaa til Kringen, og som lader Nyften komme til orde gjennom Ønsket: "Gid jeg kunde været med en liden Stund der, jeg ogsaa!"

Det ligger dog udenfor min Opgave at drage frem for Synet den Skare af Eldre og Yngre utover og opover den forgrenede Dal, som hellere end gjerne vilde staaet som Tilskuere og været passive Deltagere i Festsighederne, men som ikke kan det, fordi de ubudne Skotter har hensynsløse nok til just at komme paa den aller travleste Marsid, og tvang dermed den skjønnsomme Festsomite til at foranstalte Avsløringen av Mindestøtten paa et Tidspunkt, da Folk har saa vanskeligt for at komme fra sit pressende Onnearbeide.

Jeg har derimod faaet et andet Orinde i Opdrag. Jeg skulde udnytte Anledningen til for en kort Stund at lægge Beslag paa Forsamlingens Forestillingssevne og mane frem for det indre Syn den Avdeling af Gudbrandsdøler, hvis Mælyn ikke engang kan skimtes herfra fordi de befinder saa langt borte i det Fjerne, hinsides Atlanterhavet Olean. Men i Tanke som du følger de os nu, da vi i tætpakkede Rækker hædrer, hvad ogsaa de fra Barnsben av har lært at værdsætte som en meget betydelig Bestanddel av det norske Folks Fælleseie. Det er mange utvandrede Gudbrandsdøler — fortrinnsvis da Medlemmerne av Gudbrandsdalslaget, der gjennom sin faarede Representant og Udsending vil saa sige:

"Næ gjeinne os ha vilja bore med ei litol Stond, os med, meir gjeinne kanstje eil' døff, som fæ rusle der i Heimrastom dagle dags, men — os keinn ifje. Men det, os keinn, det æ aa helse aat Sambygdingom bore: Aat 'om Far og 'n Mor, aat Syster og Bror, aat Kammerat og Kjeinning og seigja med Seinning:

Os hnsstje døff godt
Baade Avindsfolk og Meinn;

J. Stugu og Slot
Gud signe þvar einn!

Elfsede og ifriist Minde er de fremdeles baade Gjembygderne og Grendesfolkene og Traditionerne fra Fødestedet og Barndomssegnene af de utvandrede Mænd og Kvinder, som ogsaa J mindes med Velvilje og føler eder knyttet til ved Slægtskabets, Kjendskabets og Veniskabets Baand. Sent og aldrig vil det gaa i Glemmebogen, som Hjertet føler saa varmt for, som Erindringen har en saa klar Forestilling om, og som er slig indvævet i selve Livshistorien som Stedet, hvor Buggen stod; som Grænden, hvor Barneaarene sorgløst svandt; Bygden, hvor vi og bore hørte hjemme.

Mangt og myktj kan gløimast saa tile,
Raamaa hurt, som det alder va gjort;
Men te eingong i Graven os kvile,
Min'ft os Heimen vor temmøle fort.

Det var derfor, jeg blev paalagt at hilse særskilt til hver enkelt Bygd fra de utvandrede Sønner og Døtre derborte i Amerika, saa ingen blev foretrukken, og heller ingen sat igjen.

Gilse jeg skulde til Vesje og Dobre,
Gilse til Fron og til alle paa Sell;
Gilse fra Slægtning og Kjending derovre,
Som ei sin Gjembygd har set paa et Vel;
Gilse til Nier og Faaberg og Ringbu,
Gausdal og Baage, Skiaaker og Lom;
Gilse og si: Det var skjønsmøt og kjæft du
At slig til Stevnet ved Kringen J kom!

Jeg skulde da ogsaa Inskøfske med heldigt Arbeide og tolke vor Tilfredshed og Glæde over, at et værdigt Mindesmærke nu er blevet reist, hvor Tømmervælten og Stenspranget feiede med sig noget af det, de fandt paa sin Vej, og hvor Ledernes Hærskrig lød til de badmølsklædte Bønder: "Klug paa døm, Kære!"

Spurgte nogen os i al Fortrolighed derborte i Amerika, hvad vi vilde gjøre, om Norge kom i Allemne og blev gjort til Gjenstand for erobringsslystne Gienders Operationer, vilde vi forme Svaret kort og fyndigt: "Vise, at vi er Nordmænd, vi og." En af den norske lutherske Kirkes mest fremstaaende Mænd i Amerika, en Doktor i Theologi og

Profesor ved en Presteskole derborte, ja' i en Samtale, jeg havde med ham straks før min Afbreise hid: "Da Norge i 1905 var stædt i Fare, sølte jeg, trods min Alder og Stilling, Dygt til at 'afle mit Skind' og drage afsted for at lade mig indliste som et Led i Forsvaretskæden." Det vilde vist ikke være nogen tom Ordbram, om nogen havede den Paa-stand: "Det er mange, som føler sig blandt de norske Amerikanere derborte." Under enhver Omstændighed vilde Gaanden i Krigstilfælde have let for, ja, være snar til at gribe ned iommen for at faa Tag i og afsendt noget, der ikke blot kan veksles om i Kroner, men ogsaa tilbeibringe Patroner og — Kanoner. Kanste denne "Jndrømmelse" fra vor Side vil godtgjøre, at vi ikke just er blinde for Frihedens Værd eller uden Samfølelse, hvor det gjælder Norges Rige — bort kjære Fædreland med dets Ronge og Foll.

Det har været ymtet om, at man skylder os derborte noget af Vren for, at denne prægtige Støtte blev reist, og at denne Trehundredeaars- fest kom istand. Dertil vil jeg blot faa svare, at hvor der tales om Tak og Vre, har Moder Norge meget udestaaende og derfor meget at ind- fassere. Min Hilsen vilde mangle noget af det bedste, hvis jeg undlod i tankeløs Forsømmelse at frembære en Tak for det, som Norge gav ogsaa os, der i fuld Frihed fandt det et Forsøg værd at prøve Livsfor- holdene i Amerika.

Vi takker for den Arbejdsdygtighed, som vi vandt gennem Stræ- vet i det Aar, der krævede noget ganske andet end Vediggang og Ørkes- løshed. Det var en Kapital, som kom saa vel med, da det gjaldt ved Hærdighed og Flid at "bryde sig en Vane" paa de nye Virkesfelter.

Vi takker for den Nøjsomhed og Tarvelighed, vi blev vænnet til under Opvæksten. Den forvænnede er saa vist ikke den Rette til at blive Rydningsmand i et Nybygge.

Vi takker for den gode Almenoplysning, vi blev udrustet med. Erfaringen har lært os, at Digteren har Ret, naar han siger:

Gvad Solskin er for det sorte Muld,
Er fand Oplysning for Muldets Frænde;
Langt mere end det røde Guld,
Det er sig selv og sin Gud at kjende.

Og dermed vil vi da ogsaa gennem vor Hilsen faa sige Tak — og det ikke mindst — for den fristelige Opdragelse, som under Moder- firkens Tilsyn blev os tildel. Den lutheriske Kirkes Tro skal være strin-

lagt i Hjertet som vort ypperste Arbejdstykke, og Befjendelsens Fane vil vi holde høit, til vi engang segner i Grav.

Med en Tak for Livsgoderne, som vi fik med os paa Udfærden, og et tusindfoldigt Ønske om Held og Lykke for Slægterne herhjemme hilser jeg eder, Sambygdinger, Landsmænd og Troesbrødre fra Gudbrandsdølerne i Amerika!

Kanste det vilde høve i en lidt mere "bunden Stil" og i sammentrængt Form at slutte med en Erklæring angaaende noget, vi forhaabentlig er enige i paa begge Sider af Havet:

Om ei en Arme: i "Giv Agt!"
Vi Døler kan stille paa Bagt
Langs Bygder og Grænder —
Med Bærge i Hænder,
Med Kløgt og med Snille
Vi Hjemmene ville
Mod Hærbærk beskytte,
Saa Gaardsgrupper, Gytte
Kan staa der i Fred paa sin Plet —
Det tror vi i Nøden er ret;
Skjønt helst vi nok ønsket at slippe
Strø Vig ober Lier og Klippe
Og blodstænke Jorden, hvorpaa
Enhver burde fredelig gaa;
Sligt gjør vi blot da, naar vi tvinges,
Og naar om vor Frihed der tinges.
Naar Fiender vælter sig ind
Paa Folk med et fredeligt Sind,
Det gjælder at finde et Raad —
Slig øve i Klemmen en Daad,
At se sig det kan: Vi for Fare
Bort eget vil mandig forsvare.
I Samvirke Kvinde og Mand
Da prøver for elskede Land
At slaa et afgjørende Slag
For Retfærd's og Frihedens Sag,
Saa Slægten fremdeles med Trygge
Kan stille og pløie og bygge

Dg hævde sin Ret til at bo
 Uantastet i hjemlige Ro.
 Se det er unegtelig Tingen,
 Som her demonstrertes ved Kringen,
 Dg derfor et Minde vi sætter
 For Nutids og Fremtids Vætte
 Dg varsler: Som Fædrene vi
 Vil Landet for Fiender fri;
 Dg — kommer der Nødsfald igjen,
 Staar Dølen som Fædrelandsven.

* * *

Efterat Skottermarschen var spillet, traadte Kringekomiteens Formand, Joh. Nygaard, frem og takket alle Bidragsydere haade fra fjern og nær, fordi de ved sine Gaver havde været med at rejse Støtten. Han takket ogsaa Kongen og alle de Kvinder og Mænd, som var fremmødte, og som med sit Nærvær havde kastet Glans over Festen. Han sluttede med at sige:

"Saa overleverer jeg paa Kringekomiteens Vegne Støtten til Sells Herredsskytse, som altsaa faar den Vre i første Række at staa Vagt om Fædrenes Mindesten." Sells Ordfører, J. Uldalen, modtog Støtten paa Kommunens Vegne og takket for den Vre, som derved viste Sells Kommune, der gjerne vilde værne om Mindesmærket fremover Tiderne. Han rettede en Tak til alle, som havde bidraget til Støttens Rejsning, særlig vilde han takke Gudbrandsdølerne og Gudbrandsdalslaget i Amerika.

Kong Haakon lagde en Krans ved Støttens Fod og sa: "Anledningen til Stevnet her idag er jo den Begivenhed, som her fandt Sted for 300 Aar siden. Mindet om Gudbrandsdølernes kjæffe Daad har paa en uudslættelig Maade ridset sig ind i vor Grindring. Denne Krans nedlægger jeg ved Foden af det nye Mindesmærke, idet vi i taknemmelig Grindring mindes Heltene fra Kringen. Deres Minde leve!"

Den norske Statsminister J. Bratlie nedlagde en Laurbærkrans for den norske Hær. Han sa, at Daaden ved Kringen vilde vort Folk mindes til alle Tider. Dg saa længe et Folk i Offervillighed værner Hjem og Arne, er Nationen libskraftig. Gudbrandsdølerne i 1612 var besjælet af et Mod, som betinger et godt Landsforvar. Derfor skulde disse Fædre nævnes med Hæder og Vre, og den norske Hær vilde

gjennem ham frembære en Tak til deres Minde. Det Monument, som idag traadte frem, vilde ikke være uden Virkning. Det vilde til alle Tider minde om Fædres Daad og mane Dalens Ungdom til at tage Arb efter sine gjæve Fædre.

Saa kastede man et Afstedsblik paa Mindestenen og begyndte saa smaat at drage tilbage til Otta igjen. En Festsiddag blev givet, og Kongen med Følge, samt Dagens Talere var indbudne som Gæstgjæster. Der blev holdt en længere Række af Taler i Festselskabet af Kongen, Statsministeren, Amtmanden, Medlemmer af Festsomiteen, Lærer Stokkeland og andre. Gudbrandsdalslaget blev hædret gjennem en Skaaftale af Kringensomiteens Formand, Hr. Joh. Nygaard, og den lød lig:

“Ude av Die — ude af Sind” siger Ordsproget. Ofte er det sandt; men der gives hæderlige Undtagelser. Gudbrandsdølerne i Amerika har ikke glemt sit Fædreland, om de end ikke har det for Die. Ivertimod. De omfatter Fædrelandet og særlig Fødebygdens med levende Interesse og varmt Hjertelag; og det varme Hjertelag viser de paa mange Maader, og det saa sikkert at det kan varme os herhjemme lige ind til Hjertehuden. Snart samler de Penge til Orgel i Fødebygdens Kirke, snart til et Hjem for forsvarsløse Børn, snart til et Hjem for udsitne Gamle. Og jeg kan fortælle, at det første og største Bidrag til Kringenstøtten kom fra Gudbrandsdøler i Amerika, et Beløb, der nu med Renter et steget til over 800 Kroner. Og ikke bare det. Nu har de vist Dalen og Dalens Minder den Gæst at sende Gudbrandsdalslagets Formand, sin Høvdning, hid til Mindefesten — en Rejse paa henved 1000 norske Mil — og med en yderligere Gave paa 500 Kroner. Sligt, mener jeg, er tydelig Tale, som vidner om varmt Hjertelag til Fædrebygderne, og det fortjener en Tak saa varm, som vi kan give den.

Jeg tror at have den hele Forsamling med, naar jeg retter en Tak til Gudbrandsdalslagets Formand for hans Nærvær her ved Mindefesten idag; en Tak for den Interesse, han har vist Kringenminderne — og for den Gave, han har bragt. Og jeg vil bede ham bringe Gudbrandsdalslaget vor hjerteligste Hilsen og Tak!

Saa vil jeg bede den ærede Forsamling med mig at drikke en Skaal for Gudbrandsdalslaget og dets Formand.”

Paa denne Henvendelse rejste hele Forsamlingen sig med Kongen i Spidsen og tilkjendegav sin Tilstemning. Jeg benytter da herved

Narhogen som Budebærer om denne Gilsen og den dermed sammenflettede Tale.

Bed 6½-Tiden holdtes en "Folkeseft" ude i det Fri. Musikken spillede, og Kirkesanger Hans Nyhus holdt en hypperlig Tale om "Minde" og disses Betydning for Livet, som Digteren har samlet i de træfende Ord:

"Mindet det lader som Jngenting
Og er dog det lønlige Kildespring."

Som Væresmedlem af Gudbrandsdalslaget har han paa Opfordring tilsendt Redaktionen den Sang, han havde skrevet, og som blev sunget af den store Forsamling lige efter hans Tale.

Og Dølerne kjæmpet en Sommerdag
Bed Kringen her tæt under Tide,
For Heimene og Dalen de slog et Slag,
Som mindes skal frem gennem Tide.
Da Lurtonen ned ifra Fjeldet lød,
Kom "Vælten" fra oven, og Verdon skjød.

Fra Ringbu i Syd og til Vesje og Dom,
De drog til det blodige Stebne,
Til Værn for sin Fædrenejord de kom
Og brugte sin Kraft og sin Evne.
Da Solen sank, og det saa blev Nat,
For Skottetoget var Punktum sat.

Narhundreder tre er nu rullet hen,
Og skiftet har Lyset og Skygge,
Men end er i Dalen Kvinder og Mænd,
Som "Vælter" mod Voldsmand vil hysge,
Naar Kampluren lyder, vi møder glad
Og glemmer, hvad ellers kan stille ad.

Og Dølerne fester en Sommerdag
Bed Kringen her tæt under Tide;
Høit rødmer i Luften vort frie Flag,
Og Fredssolen finner, den blide.

Nu Guri med Luren paa Stenen sat
For Dølerne bliver en Mindestat.

Om Afteneh lygte man op i Luften gjennem et prægtigt Fyrbærkeri og brændte et flammende Baal paa Pillarguripiggen. Og da det led paa en Stund, kom en stilfærdig, gammel Bekjendt med sit smilende Ansyn for at nyde Afslutningshøitidelighederne. Det var Maanen, som fyldig i Rinderne "stod" der mellem Kringenaasen og Sellsjordskampen, og den var for Anledningen udstyret med en saa vismandsmæssig Mine, som om den vilde sige: "Jeg har seet mere i Kringen end nogen af Dere, Godtfolk. Jeg saa de faldne Skotter paa Balpladsen og de henslængte Baaben mellem de taukse Stene og de stivnede Krigere, medens trable Mænd med trætte Bevægelser opkastede store Grave for de faldne Fiender. Jeg har ikke let for at glemme det."

For at mindes den gammelbagse Maade at signalisere paa, havde man i Lom Dagen før brændt "Beta" (Varskøsignal) haade paa Grafer-skolden og paa Tronoberget. Da Kirkesolket var paa Gjemvei, fik de se Flammer slaa høit i Luften fra disse "synberre" Steder, og Røgen hvirvlede mod høien Sky som for at sikre sig, at Bygdens Folk skulde se Baanen fra alle Steder.

Det var selvfølgelig trangt for Logi paa Otta den Avelld. Festsomiteen havde indkvarteret Tilreisende opover til Nasaaren i Ottadalen, langt nordover Sell og sydoover til Samou i nordre Fron. Det var de mange Cyklisten, som mestendels maatte søge Nattely saa langt borte. Og de havde jo let for i en Snarvending at rulle henover nogle Kilometer.

Næste Dag var det fremdeles noksaa folkjamt, men stille. Da kunde man haade her og der træffe Rhynger, som talte om Festen. Og det lod til, at nogen hver havde noget godt at sige om den. "Men va' det ikke hypperleg te Fest os ha' her igjaar, du?" "Jau, E ha' no alder set nogo slikt, E da." Og en ærbørdig Gubbe strøg sig i Skjægget og sa: "Det er no obist, kæ ner Gulbrandsdalen kæ te nogo slikt att da."

Mange af Gudbrandsdalslagets Væresmedlemmer tog aktiv Del i Programmet, og alle bar de sine Medlemslister. Kun 3 aktive Medlemmer fra Amerika var tilstede, nemlig en Pige fra Baagemo, Ole Lilleodden fra Lom og Formanden. De af Væresmedlemmerne, som tog aktiv Del paa en eller anden Maade var: Joh. Nygaard, S. Nyhus, N. Stokkeland, B. Narvesen, Ivar Blekastad, Halvor Diffsjø, Br. Røstetad,

Harald Graffer, Tjøstøl Kvamme, Stortingsmand Landheim og S. M. dalen.

Den rige og kunstelskende Østerdøl, Selge Bæringsaaen, kom ens Grinde til Festen med et prægtig Kopi af Tidemands og Møllers Maleri, forestillende "Skotternes Landgang i Romsdalen." Han lovede at forcere dette Pragtværk til et Kringenmuseum, hvis man nogetsteds grundlagde et saadant. Det var udstillet ved Stationsbygningen baade Festeften og Dagen derpaa. Indtil videre skulde det forblive paa Lillehammer.

Kongen skulde Gang paa Gang have udtalt sin store Tilfredshed med at have overbæret denne udjagt belystede Feste. Og det var unegtelig en Sammenkomst, som det lyste af, og den vil bedblive at staa levende for Mindet, saalænge Deltagerne kan drage sundne Ting ind i sin Grindring — en stilsuld, fiedegen og storartet Feste. L. P. Th.

Jordbrugsindtryk fra Bræcland.

(Af Ola Lunde).

Den range Bei er det gaat med saa mangen Jordbruger hjemme i Norge i de senere Aar — Verdenskrigens vanskelige Afviklingsperiode. Sammenbrud for mange, Bekymring for alle, baade større og mindre Jordiere. Mange af dem som ikke har haft Jordbrugsjælen paa har sagt og muligens ogsaa ment, at Storparten af de Klager som har lydt, var det tomme Skrig; nu er det vel kommet saa langt nedover at denne Forklaring maa opgås.

En anden Sag er det at de fleste af de norske Bønder nok har ment at det bare var hjemme, Vanskelighederne for Bondestanden taarnet sig op. Særlig har Landet "herover" for den norske Bondes Dine fortonet sig som et Jordbrugernes Gosen, hvor Bondens Arbeide førte sikkert mod Maalet — økonomisk Selvbergethed. Og sliq var det nok engang; men ogsaa her har Bonden været underkastet Forvandlingens Lov, været i Knappetøberens Skæ uden at bli Solvknappen i Verdensvesten. Her som hjemme har Bonden haft og har sin tunge Kamp at kjæmp for Besiddelsesretten til sin Jord.

At Kampresultatet har været Tab viser til Fylbelighed i Forskybning i Talforholdet mellem de to Bondestænder Selveieren og Forpag-

teren. Stadig mer af de umaadelige, de letbrugte og frugtbare Midt-
vestens Vidder gaar over fra Selveier til Jorpagtningsbrug.

Hvem vilde igrunden tro dette? Her burde man jo netop kunde
vente — om noget Sted — overalt at møde Selveieren fiddende tryk
paa sin Gaard. Her mer end noget andet Sted havde man Vidden at
gribe til. Her var Jorden frugtbar, ikke udpint og ialfald over det
rene Prærieland saa let dyrkbar at den set med den norste Bondes Øine
maatte kaldes dyrket fra Naturens egen Gaand. Og flige Vidder en
Mand kunde faa for Gud og ingenting. 640 Maal det mindste, saapas
til, og atter saapas til, hvis alle ens Retter udnyttedes. Og hvad var
og er Skatten her Sammenlignet med hvad den er hjemme i Skatte-
plyndringens Hallelujadal. — Trods alle disse Fordele kan det let
konstateres at den selveiende Bondestand "herover", i de senere Aar
med fenomenal Fart er gaat i Hønesparkets Retning.

I Minnesota — en af Unionens bedste Farmestater — drives
alt nu over Halvparten af Jorden af Jorpagtere. Oplysningen er gitt
af Nordmanden Gubernør Christensen, saa den maa være paalidelig
nok. I Nord Dakota, hvor jeg i et Par Aaaneders Tid har faret
rundt paa Ryds og Tvers, er Forholdet end værre. Og hertil kom-
mer: hvor stor Part af de 50 pCt. Selveiere eier i Virkeligheden noget
af sin Gaard. Fra Iowa saa jeg nylig en Statistisk visende en Gjælds-
børde af 90 Dollars paa hver eneste Acre i Staten.

Skal man gaa tilbunds i Aarsagsforholdet til disse for Jordbru-
get saa uheldige Forhold, vil dette være et yderst vanskeligt Arbejde selv
for den godt kjendte og endda langt værre for en fremmed. Men saapas
mener jeg da at forstaa at en af Hovedaarsagerne maa søges i at Far-
mernes hidtilværende Hovedpunkt — Hveden — sælges af Producenten
til en Pris liggende under Produktionsprisen. Alle offentlige og halv-
offentlige Dyrkningsforsøg af Hvede viser en Produktionsudgift af ca.
\$1.50 pr. Bushell. Aar, et nogenlunde bra Hvedeaar, ialfald i Nord
Dakota, var Prisen omkring 1 Dollar, ja nede i 0.90 i den aller irable-
ste Leveringstid.

En Følge heraf maa bli at skal Farmeren gjøre sig Aaab om at
holde det gaaende, maa dette ske ved at undgaa Leiet Sjælp. Hvor man
før Leiet baade en og to Hrefarar for Sommeren og havde mer end
nok at gjøre ligevel, forsøger nu Eieren at greie det selv med Undtagelse
af at han kanstte faar fat i en Mand i trableste Vaaronnen og Jndhøst-

ningstid. Selv om Maskineriet for Jordbrugsvirket delvis er fulgt med i Tidens store tekniske Fremstridt, saa maa Resultatet bli at Jorden bearbejdes end daarligere end før. Følgen heraf er mere Plads for alle Slags Ugræs, mindre for Kulturplanterne. Den Ting at producere til Salg og sælge under Produktionspris maa overalt, enten Landet heder Norge eller Amerika, før eller senere føre til Bedriftens Sammenbrud.

Blandt andre medvirkende Aarsager til Øgning af Forpagterstanden paa Selveierstandens Beskøftning skal jeg søge at nævne nogen. Som alt sagt fik Bonden her sin Jord saa at si gratis; men Hus, Redskaber og Bohave maatte han skaffe sig selv. Pioneren var som oftest ngløs, var forresten tvunget hertil. For Hus greiede han sig længe med Jordhytten for eget Brug og med Skur hvoraf dnygedes Galm for de saa Dyr. Lidt om senn, om ikke før andet Slægtled, blev man lei af Muldvarptilværelsen, vilde ha det mer komfortabelt. Men Byggematerialer var kostbare og steg jo mere Trælastspekulanter fik rasert i Landets nærmestliggende Skoger. Bygget nu ikke Farmeren før han havde Kontanter liggende, var alt godt og bra. Bygget han før eller bygget han større end egen Pengepung tilsa, kom han oftest ud paa Skraaplanet. Skraaplanet var Laangiveren. En Provision paa 10 a 20 pCt. med en Gang og Rente af 10 a 12 pCt. af den hele bogførte Sum drar paa. Eiendommen maatte stilles i Pant, og vel færdig med Bygningerne har saa mangen Farmer faat levere haade disse og Landet fordi han ikke Marte Udgifterne.

Omtrent ligedan med de store og kostbare Maskiner som maatte til. Havde man ikke Pengene, var det udstedte Obligation haade i Maskineri og Eiendom, og Maskineriet det varer ikke saa længe; for her har været og er fremdeles i Brug alt for kostbare Maskinhus. Maskinhuset var og er ofte endnu bare vilde Prærien, og lang Tid tar det ikke før de kostbare og komplicerte Maskiner, væsentlig gennem Slid den Tid de ikke bruges, er modne for Jndbytring.

Saa rask som Landnamstiden foregik over Midtvestens store Vidder, kan man ikke undres over at en stor del af dem som fik Land ikke var videre velstillet for at bruge det. Delvis har det hjemme blandt de socialt Bedrestillede været opstillet som Dogme, at var det inden Familien et usædvanlig dumt Jaar, maatte dette anbringes i Bonde-

næringen. Ser kunde Gaaret passe ind. Men Resultaterne svarte ikke altid til Forventningerne.

Som sagt, her fik mange Jord uden at være skiftet til at bruge den. De hvis oprigtige Mening det var at prøve derpaa uden at ha hverken Anlæg eller indsigt heri, var som Regel snart færdige. Saa var det ogsaa en Mængde som tog frit Land uden nogen Gang at tænke paa at beholde det. Det var da at gjøre det mindst mulige som foredredes for at faa sit Gjemmelsdokument til landet. Var dette opnaad, var det at sælge eller Tilfælde dette mislykkedes at laane det mest mulige, gi en god Dag i det hele og gaa sin Vej.

Mange fornøielige Historier fra Landnamstiden, som for Nord Dakotas Vedkommende ikke er saa fjern, blev mig fortalt. Ser er en: For at faa Gjemmel var en af Fordringerne at man havde reist et Hus paa Farmen. En Mand som skulde ha sit Papir blev eksaminert om hvad han havde gjort. Meget nøiagtig opgav han Længde og Bredemaal paa de opførte Hus uden at nævne andet end Tallet. Behoelfeshus hvor stort, Svar: atten Gange fjorten o. s. v. Alt var i orden; han fik sine papirer, men Farmens Hus var Passasjer hvælvet paa Væfken. Det var Maalene paa disse i Tommer Manden opgav.

Ogsaa her tillands steg Landprisen betydelig under Krigen. Da var det Spekulation i Land og alle skulde kjøbe. Om en Farmer da havde alt for meget, den største Feil ved Jordbruget her, skulde han da ha Tag i mere. Han kunde før sitte ganske bra i det; men for at faa kjøpt mere laantes Pengene i Banken, hvor det da var nok af dem. Men for at faa dem maatte Pantobligation gives baade i de nykjøbte og det tidligere Land. Saa kom Tilbakeslaget, og ofte maatte baade det kjøbte og det før eiede leberes.

Nu ser det ud for at baade Banker og Eiendomspekulanter har forspist sig paa Land. De har faat det slig i Brangstruben at de gisper efter Luft, ja mange er allerede kvælt. Botemidlet maa være atter at faa Farmene ud paa Farmerhænder. Men nu er det saa som kan eller vil kjøbe.

Landpriserne er da ogsaa faldt eftertryffelig, i flere Stater under før Krigsprisen. I Nord Dakota kan man nu kjøbe gode Farme med nødtørftig Behyggelse for 20 Dollars pr. Acre eller 20 Kr. pr. Maal. Da maa Farmen som sagt være god, og den maa ligge godt til. Min-

dre godt beliggende kan faaes for Kr. 10, 5 ja ned til 3 pr. Maal. Det er ogsaa haendt at Farmer er solgt for forfalden Jordskat.

De store Jordeiere, baade Enkeltmænd og Korporationer, søger naturligvis at gjøre Kapitalen noget rentebærende. Midlet blir Bortforpagtning. Ved Siden af meget veldebne Gaarde som drives af Eieren, har jeg ogsaa set flige som har været mangelfuldt brugt. Det blir selvsagt særlig der hvor Eiendomsretten væsentlig bestaar i Røvet, idet Gjælden er blit for stor. Aldrig saa jeg dog saadanne som kom op mod dem som i længere Tid var drevet som Forpagtningsbrug. Dette maa ifølge sit Væsen være den daarligste Maade at drive Landbrug paa. Ja, om mulig værre end bortforældede norffe Husmandsbrug. Husmanden eiede da delvis Husene og havde Interesse i at disse vedligeholdtes. Og de sat paa Levetiden. Forpagteren eier intet af det faste og sidder som Regel bare for Aaret.

Bepares for Tilstand baade paa Hus og Jord man her kan saa se. Husene nærmest som gamle Træsolb, og Agrene saa opfyldt af Ugræs af alle Slags at man rent falder i Staver, hvis man ser en liden spæt, hvor Kulturplanten er Regelen og Ugræsset Undtagelsen. Fra flige Pladser var det at Korneløbatorerne modtog den Guede som for Halvparten af Thygdens Vedkommende, bestod af Ugræs, væsentlig Vilhavre. Naar man saa beregner at denne kun veier omkring Halvparten af hvad Gueden gjør, og samtidig beregner hvad det ligger igjen ude paa Ageren, er det ikke rart at Ageren mens den staar paa Rod virker lidt eiendommelig paa en norff Bonde.

Det blir ingen let Opgave for dem som i sin Tid skal ta fat paa at reise det Forfaldne. Det blir nok baade vanskeligere og mindre lønsomt end at ta fat paa det vilde Prærieland, som ialfald var baade rent og kraftig.

Paal Nygaard, Lærer paa Lalm

har truffet sig tilbage til Privatlivets mere rolige Former, skriver De Gagnes i "Gudbrandsdølen".

Dette bragte mig paa den Tanke at si et Par Ord om ham — denne Kulturens Veteran, om hvem min Gustru har tegnet et vakkert Billede — Minde fra hans første Lærertid — da han begyndte sin Livsgjerning.

Paal Nygaard er født i Sell, og fort eiter at han kom tilbage fra

Lærerstolen, fik han Plads ved Lalm. I den første Tid holdt han Skole, vekselvis paa Nerlien i Otdalen og paa Lalm.

Min Guitru var med i det første Barnefuld Nygaard begyndte at undervise. Hun fortæller om ham, at han dengang var en 20-aarig Ungdom, fuld af Livsmød og et sprudlende Humør, som desuden har fulgt ham op i de graanede Dage. Han blev snart afholdt i Bygden, baade af Børn og Forældre. Det som mest bidrog til at Børnene blev saa glad i ham var hans kvikke og venlige Sindelag, hans respektable og godlynte Maade at optræ paa, og at han i Fristundene selv var med og deltog i Lege — var med og ledet i Skjemt og Morro.

Nygaard var en interesseret og dygtig Lærer, der ofret sig helt for sin Gjerning. Han har to Brødre der ogsaa har været Lærere.

I yngre Aar, deltog Paal Nygaard meget i Ungdomsrørelsen, sammen med Bygdehistorikeren Ivar Kleipen, hvis Søster Paal var gift med. Konen døde for et Par Aars Tid siden.

Nu er den gamle afholdte og humørfyldte Lærer, efter 46 Aars frugtbringende Arbejde, gaat af, og sikkert er det, at mange af hans Hundreder af Elever, der er spredt for alle Vinde, sender Paal Nygaard en venlig taknemmelig Tanke, idet han forlader sit høie Kald.

Gudbrandsdalslagets Møde i Fargo, N. Dak. 1926.

Gudbrandsdalslagets Konvention i Fargo fra 18. til 20. Juni var over al Tvil et af de mest stabile Stebner i Lagets Historie. Man anslaaer, at der var ca. 1,500 tilstede. Denne Gang var det Sertiaaringer og Syttiaaringer som havde Flertallet. Der var Veteran-Plogkara fra Red River Dalen og den vide, vide Prærie. Der var Rodhuggere fra Winnefota- og Wisconsin-Skogene. Forøvrigt var der Deltagere fra Chicago, La Crosse, Eau Claire til langt vest i Montana.

Man samlede i Byens Auditorium, som stod til vor frie, bekvemmelige Afbenyttelse. Det begyndte med Indskrivning, Klarering af Rejser og Forskudsbetaling. Saa blev man dekoreret med "Kari" Ordenen og Bygdemærket.

Det officielle Møde aabnedes af Formanden, Pastor M. Casper Johnshoy. Forsamlingen sang "Ja, vi elsker" med Miss Laura Lunde La Crosse, ved Pianoet. Pastor Walter Johnshoy af den lokale Komite ønskede alle velkommen. Han havde ingen Røgle at give os, mente han,

for Fargo er altid aaben for bra Folk. John Dvren, Eau Claire, Lagets Viceformand og Udgiver af "Gudbrandsdølnernes Zulehilfen". holdt en længere Tale, hvori han dvælede ved Korstedsarbeidet i Amerika.

Formanden udnævnte følgende Komiteer — Nominationskomite — Lars Hagen, Caryville, Wis.; Ole Lund, La Crosse, Wis.; C. H. Åstrem, Biroqua, Wis.; Stener Sulheim, Butterfield, Minn., og Even Skabo, Towner, N. D. Resolutionskomite — Andrew Sletten, La Crosse, Wis.; John Nes, Aneta, N. D.; Lars Agneberg, Perth, N. D.; Anton Branae, Glenwood, Minn., og S. H. Bjørlie, Pekin, N. D. Formanden leverede en længere Indberetning om Lagets Arbeide og Udkaft til videre Arbeide i Fremtiden. Denne Indberetning, som blev vedtaget af Forsamlingen, vil komme i næste Aarbog.

Der var Bud og Hilsen fra lokale Lag, saasom La Crosse, Wis.; Eau Claire, Wis.; Minneapolis og Seattle, Wash. Videre var der Bønfønstningskrivelser fra Guvernør Theodore Christianson, som modtoges med Tak, samt Telegram fra Bøsselagets Vicepræsident, A. A. Rindem, Minneapolis. Tak! — Af andre Hilsener nævnes: Fra M. Raumann, La Crosse, Wis.; Byen Grand Forks, om at deltage i en industriel Udstilling, og Nordmandsforbundet, med Opfordring om Tilslutning til Forbundet og derved faa et større aandeligt Norge. Ligeledes Hilsen fra Halvor Øffigsbø, Lom, Gudbrandsdalen, og fra Formanden for Bygdelagenes Fællesraad, N. T. Moen.

Fredag Aften fremvist en Norges-Film for fuldt Hus og til gavnlig Nytte for Lagets Kasse.

Lørdag Formiddag holdtes Forretningsmøde. J. A. Brøstuen fra Alexander, N. D., valgtes til Lagets Styresmedlem for det vestlige Distrikt. John Dvren, Eau Claire, valgtes til Lagets Sagaskriver og Eilev D. Bakke, Minneapolis, til Lagets Repræsentant i Bygdelagenes Fællesraad. Laget støtter sig til Fællesraadet og beordrede Kontingenten for Medlemskabet, ti Dollars, udbetalt af Lagets Kasse.

Pastor J. N. Midtlien holdt en interessant Tale om sit Besøg i Gausdal, Gudbrandsdalen. Men den, som slog paa Stortrommen, var Pastor S. D. Svare. Tilsyneladende lagde Presten an paa at pudse Taarer ud af Bannlingerne. Og det gjorde han ogsaa. Han lagde ud om Høvringsviisa. Det er den gamle Historie — Standsforfjellen. Mari Formo, Budeie paa Høvringsæteren, elskede Imbert Haugen, en Husmandsøn. Hun var af god Vægt og bedre Folk, og saaledes kunde de

ikke saa hinanden. I sin Elstovs Glød skrev da Imbert Haugen Høvringsvisa. Det var rørende hvordan Præsten lagde ud om den. En gammel Forfening fra Prærien begyndte at synge sig ganske alvorlig: Vinene vasklød, og tilsidst maatte han op i sit surede Ansigt med Frakkeærmet. Men ellers var der Lommestørklæder paa Kvindesiden, som kom op ogsaa. Siden sang Marie Teigen Høvringsvisa. Man maa lede længe, førend man kan finde nogen, som kan lægge saapas Liv og Mand i den bekjendte Dølvisa som Marie Teigen. Der var Tale af N. J. Teigen, Moorhead, Minn.

Lørdag Aften blev Auditorium overladt til Violinisten Per Bolstad, som holdt Koncert for fuldt Hus. Siden havde man en kjær Banket i Olibet lutheriske Kirke. Til denne Banket folgtes 900 Willetter, og der var flere Bordsætninger.

For første Gang blev Præmier fra Thorkveen-Buslett Fondet uddelt for bedste Afhandling i norsk Stil ved bore Skoler. Første Præmie gik til Edmore Fyrand, Kenyon, Minn. Den udmærkede Afhandling, som gir et Overblik over Nordmændenes Indsats i dette Land.

Søndag Formiddag holdtes Gudstjeneste i Auditorium. Der var Indledning af Pastor M. Casper Johnshoy; Pastor Johs. Granfou holdt Prædiken.

Om Eftermiddagen talte Pastor Midtlien og Forfatteren Simon Johnson. Saa var der norsk-national Selemusik af Sjaakbæringen Gudbrand Skamjer, Superior, Wis.

Det var Meningen at have en festlig Tilstelning i Island Park, ved Bergeland Statuen, paa Søndag; men paa Grund af Regn maatte den skødes.

Der var Indbydelse for næste Stevne fra Fergus Falls, Minn., Fargo, N. D., og Canton, S. D. Som sædvanligt blev denne Sag lagt i Bestyrelsens Hænder.

Det var stærkt paa Tale, at Fargo burde bruge alle hæderlige Midler for at faa det norske Museum. Dette er ikke ulogisk. Det tager ingen Profet til at se, at Norsteddommen flyttes Vest. Fargo med Red River Dalen vil blive Norges Hovedstad i Amerika. Man fornemmer Bestens frie, bredsporede Mand derude. Der er Prærien med den frie Horisont, hvor Daleren ruller. Der, hvor det klirrer fra de brede Farve og Blanke, skurede Ploge, hvor Selvbinderen samler det gyldne Grøn til Menne-

ſkeføde — altſammen i den ſkjønneſte Livsharmoni. Saa ungt og livs-
friſtt alting derude.

G i l e n D. B a f f e.

Gudbrandsdalslagets Stevne i Mankato, Minn., 1927.

Det nationale Gudbrandsdalslag mødte Dagene 24de, 25de og 26de Juni, 1927, i det vældige Armory i Mankato, Minn.

Formanden, Pastor M. Casper Johnshoy, Starbuck, Minn., aabnede Mødet hvorpaa Forſamlingen ſang "Ja, vi elſker". Fru M. C. Johnshoy ved Pianoet.

Formanden afleverede en længere Indberetning. Lagets Fremgang og Trivſel er fremdeles i Blomſtring og Udvikling. Blandt andet blev Navnene paa de Iyffelige Vindere i Thorſveen-Buslett literære Conſteſt beſjendtgjort. Endel hyppelige Afhandlinger blev indleveret. Det var to Klafſer, en for College Studenter og en for Akademielever. I den første Klafſe vandt Ralph von Gørtz ved Luther College i Decorah første Pris \$25.00. Hr Gørtz var ved Stevnet Lagets Gæſt og op-læste ſin Afhandling paa klingende, grei Norſk. Anden Pris, \$10.00, gik til George Anderson ved Central Wiſconſin College, Scandinavia Wis.

College Stilopgaver var: Gvillen Betydning har Studium af det norſke Sprog for vor Ungdom af norſk Herkomst i Amerika?

Akademi-Opgaven ſaaledes: "Gvillen Betydning har her i Ame-rika et norſk-amerikaſk Muſeum?"

I Akademi-Klafſen vandt Einar Ro ved Spokane College, Waſh-ington, første Præmie \$15.00 og anden Præmie gik til Judith Madland ved Central Wiſconſin Colleges Akademifdeling, \$10.00.

J. D. Brett, Preſident for Mankato Commercial Club, og Mr. Davis, Klubbens Sekretær, gav begge korte Taler og ønskede Dølerne velkommen. Man lod os klobart forſtaa, at Nøſlen til Byens Arreſt havde man kaſtet bort, Dommer Johnson ſendt ud af Byen paa en Ferie og Byens Politimeſter exiſterede og fungerede kun udeluſkende for Gudbrandsdølerne Belfærd.

Formanden paamindede enhver iſær om at ſubſkribere paa John Øvrens Blad "Gudbrandsdølen" i Eau Claire, Wis. Paa ſamme Tid

som Bladet har "Lagets" moralske Støtte, saa maa den finansielle Støtte komme fra Subskribenter.

Formanden gav ogsaa en Fortolkning af Betydningen af "Bygdelagenes Fællesraad." Fællesraadet er myntet paa at bli et Fidsiva-Ling, Klareringshus for ren, uforfalsket Noriskdom i Amerika.

Følgende Komiteer udnævntes: Nominationskomite: A. P. Branae, Glenwood, Minn.; Andrew Sletten, La Crosse, Wis.; Paal Iversen, Deyer, N. Dak.; Martin Pederson, Eau Claire, Wis., og Jacob Stampen, Chicago, Ill.

Resolutionskomite: Ole P. Nordsetten, Canton, S. Dak.; Sylfest O. Nanstad, Meridean, Wis.; Paul C. Cluften, Aberdeen, Wash.; Ole Korchus, Galesburg, N. Dak.; og A. N. Thorstad, Starbuck, Minn.

Fredag Eftermiddag fik man nogle udvalgte Numre af Trækspil. Spilspilleren Oskar Anderson, en Minnesota-Gut. Om Aftenen Agre-Brødrene og Holter Bell Ringers Koncert.

Lørdag Formiddag rapporterte Komiteen følgende, som enstemmig blev vedtaget af Forsamlingen:

Raadsmedlemmer for 1927—28: Lillehammer, A. N. Thorstad, Starbuck, Minn.; Jaaberg, M. Laumann, La Crosse, Wis.; B. Gausdal, J. N. Midtlien, Stanley, Wis.; Nitre Gausdal, J. B. Haraldson, La Crosse, Wis.; Tier, J. A. Bedum, Alexandria, Minn.; Ringebu, C. L. Borgen, Westby, Wis.; S. Fron, M. D. Rue, Lanesboro, Minn.; N. Fron, John Brenden, Minneapolis, Minn.; Baagaa, Jens Svee, Devils Lake, N. D.; Sell, Jakob Stampen, Chicago, Ill.; Gedalen, Pastor J. Walter Johnshoy, Fargo, N. Dak.; Rom, Nils D. Haugen, McVille, N. Dak.; Stjaak, Erland Rummén, Preston, Minn.; Lesja-Lesjastogen, O. P. Nordsetten, Canton, S. Dak., og Dobre, Ole Korchus, Galesburg, N. Dak.

Den øvrige Bestyrelse, som vælges for tre Aar, har et Aar igjen at tjene. Næste Aar blir der altsaa Generalvalg.

Efter Indbydelse af John Øvren blev næste Aarsstevne henlagt til Eau Claire, Wis.

Der var endel Hilsener og Skribelser bl. a. fra Minnesotas Guvernør, Christianson, som er halvhempet Gudbrandsdøl, og M. Laumann, La Crosse. I Anledning Hundredeaarsfesten paa Lillehammer. expederedes følgende Telegram:

"Statsraad Enge, Lillehammer, Norge.

Gudbrandsdalslaget, samlet til Feste i Mankato, Minn., hilser Folket i "Dalenes Dal". Til Lykke med Festen."

S o h n s h o y, Formand

Serpaa indløb et Par Dage senere følgende Svartelegram: "Laf for hjertelige Hilsener og de bedste Høflenheder til Eder. Erik E n g e. Axel T h a l l a n g. E i n a r L u n d e.

Lørdag Eftermiddag fik man den behudede Tale af Lagets Gæst, Ole Lunde fra Baagaa, Gudbrandsdalen. Mandens Strup paa Norskdoms-Bluepapir. Hr. Lunde tog Forsamlingen til "Dalens Gytter og Berge", til Akre og Enge, til Sæterstul med rissende Bæk og Ekko af brummende Jostesfald. Man blev henjat paa de julkvasse Fjeldtoppe med fri Horisont, eller den evige, glitrende Snebræ, som reflekterer den stegende Juni Sol. Det var i Aand og Sandhed et ægte Dølalag. Som et Panorama rullede Ungdomslivet frem for de Aaserbrydere, som har erhvervet Arbeidets Skattel paa Ryggen, i Slid og Stræv paa Vestens Bidder, i Skog og paa Prærie. Det gik som en rød Traad gennem Taleren, at Norge ogsaa har sine Problemer. Verdensfrigen satte os alle paa Forundringsstolen.

Protokollsekretær Samuel Jackson sang flere Stubber, deriblandt "Jenta aa ja" og blev han gjentagende fremklappet. Gedølen, Statssenator Jover J. Lee, opbarte med en ægte Gulderkrone i det mest renspiffede Maal fra Hedalen. Pastor M. R. Hartmann fra Minneapolis holdt en fortrinlig Tale.

Lørdag Aften var der Banket serveret ved Kvindeforeningen.

Søndag Formiddag Festgudstjeneste forrettet af Pastor M. Casper Johnshoy med Pastor B. J. Næstande fra Lanesboro, Minn., som Prædikant. Pastor Næstande er Gudbrandsdøl, helstøbt Lesjæbær Han holdt en udmærket Prædiken.

Saa kommer Resolutionskomiteen med sine Resolutioner: Laf til Guvernør Christianson for Bud og Hilsen; til Byens Mayor og Commercial Club for velvillig Imødekommethed; til Carl L. Rummen, Winnipeg Can., for Telegram og Indbydelse til Fællesraadet i Winnipeg næste Aar; til John Øvren og hans "Julehilsener" de sidste fire Aar, samt Haab om at vise vor Paakjænnelse ved at abonnere paa hans nybagte Blad "Gudbrandsdølen" i Eau Claire, Wis.; til Lagets Styre og andre, som har virket til Lagets Trivsel og Fremme; til Ole Lunde

for Besøget og hans greie Fremstilling af Nutidsforholdene i Norge, og at han til Dalens Beboere vil bringe Silsen fra Guldbrandsdølerna i Amerika; til Verthuset for Palmer, Dekoration og Blomster; til Agre Brødrene og Søster for Koncerten; til Søstrene Hansen for Underholdningen; til Kvinderne paa Huskomiteen for godt Arbeide; til Formand Johnshoy for hans dygtige Ledelse af Mødet; til Mrs. Johnshoy for hendes Tjeneste som Pianist; til Samuel Jackson, Martin Anderson, Ruth og Agnes Tollefson, Dr. S. J. Lloyd, Glenn Shoemaker og Mrs. W. Taylor for Sang og Underholdning; til den lokale Komite, Past. E. Johnson og Bethlehem Menighed for Stræb og Arbeide, Presterne Nestande, Hartmann og Bjorli.

Gilev D. B a k k e, Korr. Sekretær.

Status af Guldbrandsdalslagets Regnskaber fra Juni 6te, 1925 til Juni 17de, 1926.

I n d t æ g t e r:

Kassebeholdning 6te Juni 1925	\$ 858.64
Modtat for Kontingenter ved Stevnet 1925	
fra 154 gamle Medlemmer	165.25
Fra et Livsmedlem	5.00
Fra 96 nye Medlemmer	95.00
Bøger, Sløifer og Bygdemærker solgt	218.85
Samuel Jackson, diverse Kontingenter	7.00
Medaljer solgt	2.00
Norje-American Centennial tilbagebetalt Laan	200.00

Tilfammen

\$1,551.74

U d g i f t e r:

Bevilget til Thorfveen-Buslett Mindefond	\$ 300.00
Rev. M. Casper Johnshoy (Udgifter til Fællesmødet i 1925)	9.00
Rev. M. Casper Johnshoy (Udgifter til Stevnet i 1925)	25.00
Webbey Sign Co. (Wood Arrows)	5.25

The Wendell Company (Sløifer)	192.75
E. D. Bakke (Telegram \$3.28, Telefon 50c Transport paa Thorkeveens Maleri \$1.00)	4.78
Miller-Davis Company (Clasp Konvolutter)	14.10
Gilbert Olson (Mærker for Udstillingsgrunden)	6.00
Samuel Jackson (Udgifter til Stevnet i 1925)	13.23
Brooks Piano Co. (for Laan af Piano)	9.00
Glenwood Printing Co. (Trykning)	14.75
Samuel Jackson (Fragt, Express Kjøring & Porto)	14.39
M. A. Overie, Udgifter til Stevnet i Mnpls.	13.23
Samuel Jackson (Løn \$90.00, Stenograf \$10.00)	100.00
E. D. Bakke (Porto)	7.50
Rev. M. Casper Johnshon (Udgifter til Fargo)	8.29
Dr. J. D. Hall (Part Rejsendgifter til La Crosse i 1924)	25.00
Anders Skrede	12.00
Tilfsammen	\$ 774.27
Kassebeholdning 17de Juni 1926	\$ 777.47
M. A. Overie, Kasserer.	
Samuel Jackson, Sekretær.	

—

Status af Gudbrandsdalslagets Regnskaber fra den 17de Juni, 1926
til den 16de Juni, 1927.

—

I n d t æ g t e r:

Kontingent modtat under Stevnet i Fargo 1926	\$ 321.75
Bøger, Sløifer og Bygdemærker solgt i Fargo	137.95
Medaljer solgt	12.50
Modtat fra Samuel Jackson, diverse Kontingent	20.00
Modtat fra Norge-American Centennial (en Aktie)	10.00
Renter paa Udlaan	17.20

Modtat fra C. S. Losnes (Kollett paa Søndag i Fargo)	48.72
Tilhammen	\$ 568.12
Kasjebeholdning den 17de Juni, 1926	777.47
Tilhammen	\$1,345.59

U d g i f t e r:

John Dvren for Aarbogen	\$ 322.86
The Wendell Co., Eløiser	75.35
Fremad Publishing Co., Eau Claire, Brevpapir	6.35
Kontingent til Fællesraadet	10.00
Samuel Jackson, Udgifter til Stevnet i Fargo	28.98
Samuel Jackson, tilbagebetalt for Fragt, Ekspres Kjøring etc.	37.08
Eileen D. Bakke, Udgifter til Stevnet i Fargo	27.39
Rev. M. Casper Johnshon, Udgifter til Stevnet i Fargo	15.00
Rev. M. Casper Johnshon, Porto og Telefon	16.80
John Dvren, Udgifter til Stevnet i Fargo	35.00
Rev. J. N. Middlien, Udgifter til Fargo	20.00
M. A. Overlie, Udgift til Stevnet i Fargo	9.28
Samuel Jackson, Telefon, Porto og Ekspres	9.05
Will Curtis Publishing Co., St. James, 1000 filing cards	7.50
Samuel Jackson, Sekretær	100.00
C. T. Fybrand, Udgifter til Fargo	26.22
Samuel Jackson, for ekstra Arbejde	10.00
A. P. Branae, Udgifter til Bestyrelsesmøde i Mpls.	14.26
Rev. M. C. Johnshon, Udgift til Bestyrelsesmøde i Minneapolis	11.50
M. A. Overlie, Udgifter til Bestyrelsesmøde i Mpls.	12.75
John Dvren, Udgifter til Bestyrelsesmøde i Mpls.	9.34
John Dvren, 48 Eksemplarer af Zulehillsen jendt til De norske Kirkeskoler	24.00

Laan til Thorhveen-Buslett Mindefond	175.00	
Rev. Johannes Granfou, Udgifter til Fargo	15.00	
Tilhammen		\$1,018.71
Kassebeholdning den 16de Juni, 1927		\$ 326.88
M. A. Dverlie, Kasserer.		
Samuel Jackson, Sekretær.		

**Status af Thorhveen-Buslett Mindefond fra 7de Juni, 1925
til 17de Juni, 1926.**

I n d t æ g t e r:

Bevilget af Gudbrandsdalslagets Kasse	\$ 300.00	
Renter paa Udlaan	24.50	
Kollekt ved Stebnet i Minneapolis 1925	102.88	
Indkommet gennem Aarets Løb	354.50	
Tilhammen		\$ 781.88

U d g i f t e r:

Fremad Publishing Co., Eau Claire,		
Trykning og Porto	\$ 10.33	
Postmester, St. James, Konvolutter og Porto	56.60	
J. W. Shanks, Konvolutter og Order Book	5.28	
Fremad Publishing Co., 200 Ark Brevpapir		
og Porto	2.10	
Postmester i St. James, Konvolutter og Porto	3.00	
Tilhammen		\$ 77.31
Kassebeholdning den 17de Juni, 1926		\$704 57

M. A. Dverlie, Kasserer.
Samuel Jackson, Sekretær.

Status af Thorkveen-Buslett Mindefond fra den 17de Juni, 1926
til den 17de Juni, 1927.

Indtægter:

Kassebeholdning den 17de Juni, 1926	\$ 704.57
Gaver modtat siden	6.00
Fortjeneste paa Underholdningen i Fargo . . .	213.10
Renter paa den Norffe Statsobligation	60.00
Laan fra Gudbrandsdalslaget	175.00
Til sammen	\$1.158.67

Udgifter:

Norff Statsobligation, kjøbt Pari \$1000.00	
Premium a 1 3/8 %	13.75
Renter optjent fra 4-15 til 7-9	14.00
Provision	2.00

Til sammen	\$1,029.75	
E. L. Fyrand 1ste Præmie i den literære Contest	40.00	
Orrin W. Skjeggerud 2 Pr. i den literære Contest	20.00	
Til sammen		\$1,089.75

Kassebeholdning den 17de Juni, 1927	\$ 68.92
---	----------

M. A. Overlie, Kasserer.

Samuel Jackson, Sekretær.

Gudbrandsdalslaget

Iaar iaar fejre 20-Marsfest. Det var nemlig Høsten 1908, at det første Møde blev holdt under Udstillingen i Minneapolis. Denne Begivenhed vil da ogsaa bli mindet under Marsmødet i Eau Claire denne Sommer. En Oversigt over Lagets Virke i disse 20 Aar vil bli givet af en af Lagets Bestyrelse.

Et Kulturbillede fra Gudbrandsdalen 1730.

Nedenstående Dokument er sendt "Skogseieren" fra Skogbestyrer D. Skurdal, som har fundet Afskriften blandt sin Bedstefars Arkivbrejter:

Anno 1730 den 12te September var vi undertegnede Christian Wolfgang Monarth Provst over Gudbrandsdalens og Sogneprest til Øyer, Christopher Kraft Sogneprest til Ringeboe Sogn og Jens Kraft Medtjener i Ordet til Ringeboe efter høibaarne Hr. Konferens-Raad og Biskop Deichmands Reskript forsamlede i Øyer Prestegaard for at eksaminere et ungt Kvindemennesse nemlig Sigrid Jørgensdatter angaaende et af hende udbragt Rygte om hendes Mormoder og andre flere Troldkoners Væsen, hvortil og paa vores Anmodning indsendt sig Kongl. Majst.: Foged Edle Svend Stenersen og Kongl. Majst.: Sørensskriveren Edle Mogens Vinsnes.

Bemeldte Siri Jørgensdatter bekræftede da i vor Nærværelse at være 13 Aar gammel, født i en Husmandsplads under Galdenstad. Hendes Forældre er hendedøde, Faderen for to Aar siden, og hendes Moder i Varielseng straks efter dette sidste Barns Fødsel, og som Morn var død, blev hun opdraget hos sin Mormoder Siri Enersdatter, hvor ogsaa Faderen opholdt sig som brugte Pladsen. Hun bekjendte videre at da hun var 7 Aar gammel, tog hendes Mormoder hende med sig en Helligdags Aften til Gaarehuset paa Galdenstad, hvor hun tog en Sau som hun smurte med nogen Smørelse, som hun havde i et Horn, hvorpaa Mormoderen tilligemed Deponenten satte sig paa Sauen hvor de straks kommer i Beiret og efter et hastig og kort Ridt kom de ned paa det Sted hendes Mormoder kaldte Blaafolden. Underveis mødte de i Beiret 3 Personer, som hendes Mormoder kaldte Bedstefaders Dreng, og de var jortflædte. De bad dem være velkommen. Som komne til Blaafolden jteg de af og satte Sauen ude. Men hendes Mormoder og hun kom straks ind og hun sad tilbords hos sin Mormoder som sad nærmest Fanden, den hun kaldte Bedstefader. Hvor de blev trakteret med Rømme eller Hødegryd, Smør, Ost, Bladtbrød, Fisk baade ferik og tørret. Og der var 7 Borde alle fuldsatte. De fik ogsaa Al at drikke. Og der de havde spist begyndte de at fegte med Træforker eller Brødstikker baade jmaa og store. Og derefter besaa de et Gul som en Kjelder. Derpaa var en Lem som blev aabnet, og straks kom der op en blaa Due og de saa at der var jmaa Følk i Luen som rørte sig og pøb.

Blandt andet sagde Fanden til hendes Mormoder, at han ikke vilde have dette Varn nemlig Sigrid Jørgensdatter, fordi hun røber dem alle. Men hendes Mormoder lovede at hun skulde tugte hende saaledes at hun ikke skulde gjøre det.

Fanden som var fortflædt og havde en graa Hat paa, sad ved det største Bord i Køjsekædet og havde Jernlænker om Livet som han filede paa, og naar Lænken syntes at være affilet blev det straks tykt igjen. Han talede stedse med sine Gæster. Og da han som før er meldt havde talt med hendes Mormoder, rejste de hjem igjen samme Nat, og hørte hin siden at Sauen som de red paa styrtes straks hvorpaa hendes Mormoder forbyd hende at hun ikke maatte sige nogen derom. Hendes Mormoder for derefter til Blaafolden nogle Gange som hun ikke var med, men et par Aar derefter var hun med igjen og passerede alt ligesom første Gang. Dog sagde Fanden til hendes Mormoder denne gang, at han vilde have hende, nemlig den gamle Rjærring til sig med alle dette Aar, hvorpaa hun bad om Frist endnu et Aar, men han sagde, jeg ved ikke om det. Og denne gang red hendes Mormoder paa Pigenes Fader Jørgen Jensen som derefter blev syg og fik ondt i Ryggen og omsider døde. Nytaarsnat forleden var hun igjen med sin Mormoder paa Blaafolden og blev tragterede ligesom før og da mærkede Fanden hende selv i den Lillefinger paa den venstre Haand som fjendelig er og forklarede hun at dermed saaledes tilgik. Fanden tog en Tælnib og skar hende ved det yderste Led paa den bemeldte Finger, suede Blodet af og skrev hendes Navn dermed i en stor Bog, bed ogsaa i hendes Øre og skar lidt i det. Hun har ingen Følelse, hverken i den yderste Led paa Fingeren ei heller i Ørelappen hvor hun er bidt.

Paa Hjemreisen fra Blaafolden var hendes Mormoder inde i Tretten Anner Kirke og tog nogle Gliser af Kirken som hun leverede Deponenten med disse Ord at hun skulde kaste dem i Gaabdfosjen og sige: Gud lad min Sjæl ikke komme i Glimmerig førend disse Gliser kommer paa sit Sted igjen, — hvilket hun gjorde. Derefter døde hendes Mormoder efter en kort Svaghed og den Tid hun var syg leverede hun Pigen en liden Træbop som hun havde faaet af Fanden hvorudi var Smørelse som brugtes naar de skulde ride til Blaafolden og at hun skulde følge med Anne Halstenstad og og Goro Brennum tilstundende Pinse-aften da de rejser.

Efter Mormoderen var død blev Deponenten henlagt til den Gaard

Nestingen og som Pinsefasten derefter nu isommer tog hun Smørelse af sin Riste hvor hun havde forvaret den og smurte en Soblime og dermed for i Beiret. Som hun kom i Beiret kom Kirsten Bjørstad og mødte de tre af Fandens Dreng, som bad dem være velkommen. Ved Ankomsten til Blaafolden blev de Indførte tragterede ligedan som før, undtagen de fik ingen Fisk den Gang. Fandens Dreng viste ogsaa sin Mormoder med mange andre efterat Lemmen blev aabnet som rørte sig i en Due og peb og opløstede Hænderne. Derefter reiste de hjem. Hun siger ellers at før hun reiste ifra Nestingen lagde hun en Kat i Sengen med Ingrid og Kirsten Nestingen som laa der i hendes Signelse indtil hun kom igjen nogen Tid derefter.

Som Torbjørn Nestingens Hustru Kari fandt Smørelsen i hendes Riste, tog den fra hende og brændte den op tilligemed Limen, som hun red paa. Marjagen var dertil siger hun at hun forud havde bekendt for Ingrid og Kirsten om sin Rejse til Blaafolden, som igjen havde berettet det for bemeldte Kari Nestingen. Hendes Farbroder Torbjørn Nestingen bragte hende derefter hid til Prestegaarden hvor hun i Sommer havde vogtet Kreatturene i Sæteren. Smidlertid har Fandens Dreng en og en om Gangen talt 3 Gange med hende.

Den første sagde at hun ikke skulde aabenbare noget. Den anden truede hende fordi hun havde aabenbaret al Ting og sagde at han vilde bri hendes Hoved af. Den tredje truede ligesaa.

Deponenten efter Tilspørgende forklared ellers at hendes Mormoder havde en Trolldkat som hun undertiden skikkede ud til omliggende Gaarde og naar han kom hjem igjen spyede han fra sig Smør i et Traug, som hun siden bragte Fanden til Foræring og noget deraf blev fortæret i hendes Husholdning. Samme Kat siger hun er graa af Rulør og rund som et Røste og naar den skulde udsendes for hendes Mormoder for hun med den op igjennem Hjoren paa Taget og lagde den paa tvende Stikker hvoraf den rullede selv udfor Taget, og efter Kjærringens Befaling for til de Gaarde som hun udnævnte for at jage Mælk af Kjørene. Og om Vinteren tog Fanden Ratten til sig men om Vaaren blev den igjen leveret til Kjærringen. Hun saa blandt andet hendes Mormor satte Knib i en Væg og Sommeren i et Træ og havde 3 Reimer som Fanden havde givet hende de hun knyttede om Kniven og mælkede dermed hvilken Mands Ro hun vilde i Bygden.

Endelig forklarede hun at Anne Halstenstad var hos hende her i

Prestegaarden som forhød hende at betjende nogenting for ellers skulde hun miste sin Helse.

Paa tilspørgende forklarede hun at Smørelsen som brugtes naaar de rider er rød og den Tid den blev opbrændt saa baade Torbjørn Nes-tingen og hans Kone Kari, Jugri, Kirsten samme Smørelse.

Overs Prestegaard ut supra.

Overskrevne saaledes udi vores Overværelse passeret. Læstere:
Christian Wolfgang Monrath. Kristopher Kraft. Jens Kraft
Evend Stenersen. Mogens Winsnes.

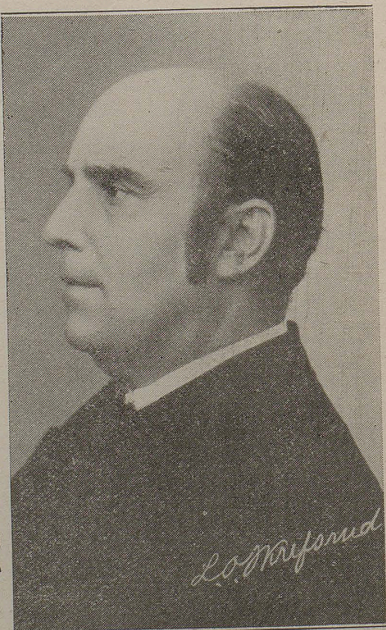
Grindringer om Skrefsrud.

Af Missionær P. D. Boddling.

Hensigten med disse Linjer er kun at meddele enkelte Træk fra Livet, imaa Bidrag til Skrefsruds Karakteristik.

Først lidt om det fysiske Menneske: Skrefsrud var rundelig udstyrt fra Naturens Side. Han havde et stærkt Legeme som kunde udholde svære Strabadier, og det fik, særlig i de yngre Aar, ofte holde for. Naar det kneb, kunde han klare sig med forbaasende lidet Søvn. Paa den anden Side havde han den ufsatterlige Evne at kunne sove saasnart han la sig. Nerver havde han ikke. Han brugte ofte at si at der kun var to Ting han var ræd for, Slanger og Lynild, og han begrundet det med at man ikke kunde kæmpe med nogen af dem. Han blev i de senere Aar, efter Tilbagekomsten fra Amerika i 1895, temmelig tyk; det hindret ham lidt i Mørlighed, men gjorde ham ikke slap.

Skrefsrud havde en vældig Stemme; den laa omtrent midt imellem Tenor og Baryton. Var han inde i et Rum, det være aldrig saa

stort, fyldte Stemmen hver Rrog uden at han paa nogen Maade anstrængte sig. Kjendt er Hjemmefra hvad der hændte da han stod og talte fra den gamle Musikktribune paa Fæstningspladsen. En Søndag Formiddag laa syge Fanger paa Ørebolds Fæstning og hørte hvert Ord. Et Par Dage senere — det var sidste Gang han talte i Norge i 1883. — sad General Wergeland paa sin Allan paa den anden Side af Pladsen og hørte det næsten tre Timer lange Foredrag. Lægger man hertil at han havde en aldeles fortrinlig Diction som lod hver Rhd komme til sin Ret, forstaar man lidt af de ydre Betingelser han havde som Taler.

Det er en enkelt Ting som kan nævnes i denne Forbindelse. Skrefsrud havde ikke saa lidt af hvad man har kaldt personlig Magnetisme. Hvad dette er, skal jeg ikke indlade mig paa at forklare, det hænger sammen med Evnen til at hypnotisere; Virkningen af denne Evne er let at iagttå. Den gir Indflydelse, delvis Magt over andre, saalænge man ikke bevidst modsætter sig. Det kan kanke siges at dersom Skrefsrud la sig ud efter at vinde Folk for sig, lyffedes det altid i Diebliffet, forudsat at han ikke havde med uvillig stemte Menneſter at gjøre, lige som var sig bevidst ikke at ville la sig vinde.

Man har ofte hørte om hans ildfulde Dine, fulde af spillende Riv; denne Rivfuldhed hang kanke sammen med det netop omtalte. Over i Amerika hørte jeg en Mand fortælle om Skrefsrud; han var blit opfordret til at gaa og høre paa dette Menneſte som talte lig som ingen anden, og, la Manden til, han har Dine som ser tværs igjennem dig. Dinene var mørkebrune, de kunde være spillende venlige, men ogsaa vilde. Jeg har seet dem naar de var i sterkt Sindsooprør, de var da gulbrune med en bitte liden Pupil.

Allt hvad hidtil har været nævnt, hører med til at frembringe noget; men uden indre Egenſkaber vilde det hele ikke bli andet end Sprel. Og Skrefsrud var rigt udstyrt ogsaa hvad det indre angaar: han havde en Førsteklasses Intelligens, en skarp Forstand, Evne til hurtig at fatte og forstaa hvad som mødte ham, Evne til at bruge alt han havde erhvervet sig, i alt hjulpet af en fortrinlig Sukommelse. Og han reagerede glebliffelig overfor hvad som mødte ham.

Sans sproglige Evner er kjendt; han havde en lyffelig Evne til hurtig at tilegne sig et fremmed Sprog og til med en Gang at bruge, hvad han havde tilegnet sig. Hvor mange Sprog han "kunde", er jeg

ikke vijs paa, men at det skulde beløbe sig til over firti forffjellige har jeg vanskelig for at tro. Hans Liv var alt for optat med de Ting som havde hans Interesse, til at han skulde faa Tid til at lægge sig efter flige Masser af Sprog; særlig i de yngre Aar var han ibrig med at erhverve sig Kundskab, og det forltes at han kunde sidde til langt paa Nat og undertiden findes siddende sovende ved sine Bøger ved sit Arbeidsbord ud paa Morgenkvisten. Jeg har hørt ham bruge fire europæiske og han havde mere eller mindre Kjendskab til en Række andre. I sine yngre Aar arbejdede han adskillig med Sprog, og hans Evner paa dette Omraade laa høit over det almindelige.

Skrefsrud var en Mand med en lidenskabelig Natur der næsten naturlig maatte bevæge sig i Ekstremer. Han kom let i Fyr og Flamme og der kunde komme ganske svære "Tordenveir"; flige sluttet gjerne ligesaa hurtig som de kom. Han kunde se ud til at være i sterkt Oprør, saa med en Gang kunde han vende sig om, smilende og rolig som om alt var bare Solskin og albrig havde været andet. Hermed hang hans Anlæg til at bruge sterke Ord og Udtryk sammen. Det kunde føles baade haardt og urimelig, indtil man lærte at tyde hans Sprog og værdsætte Ordene efter hvad de virkelig var.

Hans Natur krævet absolut Optathed med hvad der i Diebliffet bestjæstiget ham. Det kunde være saa lidet det være vilde, holdt han paa med noget fandtes der intet andet end dette ene; men paa enkelte Gode manglede han Udholdenhed, eller kanke man skulde kalde det Taalmodighed. Det hændte ofte at Optatheden pludselig overførtes til noget andet, som kom i hans Veie. Paa den Maade kunde han ganske forlade hvad han var optat med, for at bli ligesaa interesseret i noget andet, og han kunde den ene Dag i sterke Ordslag hævde det modsatte af hvad han havde forsegte Dagen i Forveien. Virkeligheden var vel at i alle flige Ting var Personligheden ikke bli virkelig engageret, Arbejdet var for ham i Tilfælde som de nævnte en Slags intellektuel Gymnastik. Sligt kunde han rigtig nyde. Han likte at faa en Diskussion igang og kunde med stor Over forsegte en anden Mening end sin egen, bare for at holde det gaaende.

Mangelen paa Taalmodighed var vel ellers Grunden til at han ikke drev det længer end han gjorde med videnskabelig Arbejde; han manglede visseflig ikke Evnerne.

Naar man lever blandt et Folk som Santalerne, kan det ikke undgaaes at man blir socialt interesseret. Alle som har haft virkelig med dem at gjøre, kommer til at holde af dem; men der er ogsaa saa meget som gjør en ondt for dem. Bortset fra det religiøse og Arbeidet med at redde Sjælene, hvad vi ikke skal komme ind paa i denne Artikel, er der en Mangfoldighed af andet som kalder. Et primitivt Samfund ligger under og ødelægges naar det udsættes for de mere udviklede Samfunds Paakjending og Obergreb.

Santalerne har bragt meget Land under Plogen; hvor der før var Skog, har de lavet Akerland. Men de er endnu ikke naad saa langt som til at bli dygtige Jordbrugere; de faar ikke ud af Jorden hvad man kan faa ud af den, og staar paa dette Punkt tilbage for de andre Samfund som de lever blandt. De andre er altid rede til at erhverve sig hvad Santalerne har oparbeidet med Slid og Stræb.

Skrefsrud saa snart hvor Vanfælgighederne laa, og han henvendte sig til Bengalens Regjering, og fremstillet Forholdene sli at en Undersøgelse blev sat igang. Resultatet var en Forordning som har sat Distriktet Santal Pargana i en Særstilling. Den fastsætte en Maskinalrente af Laan, forbyr Overtørelse af Brugsretten til Land, altjaa ogsaa Salg, og bestemmer adskillig andet som alt har til Formaal at værges Santalerne og andre paa samme Kkulturnivaau. Skrefsrud skal ha en stor Del af Goren for denne Forordning.

Han søgte at være med paa alt; han reiste rundt i Landet og lærte Folket at kjende i Arbeide og i Hvile, i Glæde og i Sorg; han skrev efter en gammel Bismands Diktat ned Folkets Traditioner og Skikker; det er senere udgit paa Santaliproget og er den Dag idag et udmærket Hildekrift. Han var med paa deres aanlige Jagter og deltog i de dermed forbundne natlige Jagtting; han lærte santalisk Lov og Ret og deres Bedtægter at kjende, og blev fortrolig med Santalernes Syn paa Livet og dets Forhold. Det varte heller ikke saa længe før det gik op for Santalerne at de i Skrefsrud havde en Ven som de kunde henvende sig til med Tryghed. Han kjendte dem og de forstod at de kunde stole paa ham.

Følgen blev at der dagstøt kom Folk til ham som vilde ha ham til at stifte Ret og Skjel sig imellem. Der var gjennem de mange Aar ikke en Dag da der ikke var Skarer af Folk siddende udenfor hans

Veranda ventende paa at faa ham til at høre paa deres Sager og til at fælde Dom.

Naar en Santal skal fremstille en Sag, bruger han en yderst omstændelig Fremstilling, begynder fra Egget af, som de Gamle sa: Forhandlingerne i et santalist Landsbyraad tar derfor en enorm Tid, men de kommer da til et Resultat. Højs Skrefsrud gif jo ikke denslags langtrukne Omstændighed. Han kom med sine hvasse Spørgsmaal som altid tog Sigte paa det væsentlige og som de ikke kunde vri sig fra. Det varte ikke længe før han var klar over hvad det gjaldt og affa Dom.

Det hændte undertiden at han ikke vilde ta en Sag op; det var naar han forstod at Sagen maatte for Retten, eller at nogen af Parterne var vrangvillige. Han vilde ikke taale at nogen af ham afgjort Sag skulde komme for Retten og kanske behandles af en eller anden Babu. Der skulde ingen Appel være fra ham. Hans Optræden i flige Sager og i meget andet hvor han altid hævdet sin Vilje og altid "seiret" gav ham en usædvanlig Prestige i Landet, baade blandt Santaler og andre. Der var ingen som tænkte paa at staa ham imod. Han var en Magt i Landet hvis Eksistens alle Indiere regnet med. Der kunde være meget at fortælle om dette, baade af den ene og den anden Slags; et Par Eksempler vil vise lidt af Stillingen. Det skal lægges til at hans Domme var retfærdige, i de senere Aar blev han noget strengere end i de tidligere Aar; men om han havde dømt Uret, vilde hans Prestige snart være gaat sin Vej.

Mangesteds i Indien besørger Postbefordringen ved Hjælp af "Runners", Løbere, som bærer en Sæk med Postfager i en Pose paa Ryggen. De er udstyrt med Spyd og Stridsøkse og har Dumbjelder hængende paa Spydet, saa man kan høre dem komme. Folk skal af Veien for Posten, og den skal kunne værges sig mod Røvere. En Dag hændte det at en Mand standset Postmanden paa Landeveien og befalte ham i Kerap Sahib's Navn at overlevere ham Postsekken. I Parentes bemærket: ingen Indier kan uden stort Stræb udtale Skrefsrud, Navnet blev til Kerap. Postmanden afleverede Sækken uden mindste Tvil eller Nølen. Heldigvis, faar man si, hændte dette en Gang Skrefsrud var i Europa.

En Gang hændte følgende: en Santal fik ikke sin Vilje med Bongaerne — Bonga er Santalernes Navn for onde Mander —; hans sidste Argument var; saa gaar jeg min Sandten til Kerap Sahib og

Iar mig døbe. Hans Navn kunde endog bruges til at ffræmme Bangerne med!

Han vilde ha været en storartet Udbøfat. Som ovenfor nævnt havde han Evnen til straks at se det væsentlige; han lod det andet fjøtte sig selv og gif med en Gang til Rjærnen; han forstod hvad der havde Betydning for en Sags Afgjørelse. Han havde dertil Evnen til en klar og grei Fremstilling, lig som han saa en Sag. Det sidste faar lægges til; det kunde jo hænde at han tog Feil, fjønt det hændte ikke ofte hvor det gjaldt Santaler. Han havde en ganske forbløffende Evne til at saa Folk til at se paa en Sag med samme Syn som han selv, noget af hvad man har kaldt at gjøre hvidt til sort, med den Reservation, at det var hans subjektive Overbevisning som fik Udtryk.

Missionen har en Koloni i Goalpara Distrikt, det vestlige af Assams Distrikter paa Nordsiden af Brahmaputra. Kolonien begyndte i 1881 og er nu et meget stort Foretagende, vellykket, saa det har faat flere Efterlignere. Vel 25 engelske Aabdratmil med Land blev af Regjeringen sat tilside til Kolonisation for Santalerne. Det var overmaade rig Jord, men ingen havde magtet at bringe Landet under Plogen. Saa skulde Santalerne saa prøve, og ingen skulde saa nedsette sig inden dette Omraade uden Missionens Tilladelse. Efter et Par Mars Forløb, under Skrefsruds Gravær i Europa i 1881—83, blev her anlagt en Tehave. Det var jo mod den oprindelige Kontrakt; den blev anlagt indenfor Koloniens Omraade; men derved var intet at gjøre. Man kunde ikke saa den væk, naar den engang var begyndt. Den var imidlertid en Fare for Kolonien, de almindelige Tehaver har ikke meget Moral. Missionen kom snart til at staa overfor Spørgsmaalet hvad der skulde gøres, enten maatte Koloniens flyttes, eller ogsaa maatte Missionen saa Kontrol over Haven. Dette er ikke af Veien at nævne; det er ikke af eget Ønske at Missionen har faat en Tehave.

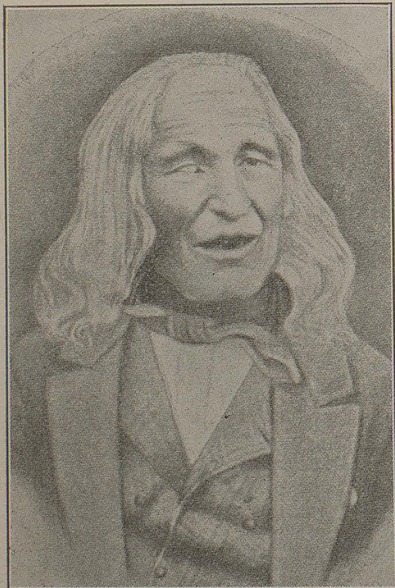
Haven var ikke stor og en liden Have gir lidet Udbytte; det var de oprindelige Giere om at gjøre at saa den udvidet, og de indsendte Ansøgning til Regjeringen om at saa mere Land indenfor Kolonien, og de vilde kanke ha faat sin Ansøgning bevilget. Men nu var Skrefsrud tilbage og fik paa sin Maade sat en Stopper for mere Udvidelse. Han reiste op til Assam, samlet alle de Blover som kunde opdrives i Kolonien og lod Landet hvor Udvidelsen skulde ha fundet Sted pløje op. Paa den Maade blev Landet lavet om til Akerland, og det kunde ikke Regje-

ringen la en Del have faa. Endnu den Dag idag kan man høre Santaler falde dette Stykke Land Herap Sahibs Alter.

De Indiere han færdedes blandt havde en meget sterkt Følelse af hans overlegne Forstand, og mangfoldige, ikke alene Santaler men ogsaa andre, jøgte Raad hos ham i alt. Som et Eksempel: det hændte engang, efter hvad jeg har hørt Skrefsrud selv fortælle, da han var ude paa en Tur og laa i Telt ikke faa langt fra Dumnka, at en rig Babu som sad i Baretægtsarrest i Fængslet paa en eller anden Maade kom ud en Nat; han sneg sig ind i Skrefsruds Telt og forela ham sin Sag, og da han havde faat dette udført gik han tilbage til Fængslet.

En Personlighed har mange Færetter, her er kun nævnt nogen faa af de mange. Jeg har ofte undredes hvad det vel kunde blit til med Skrefsrud, om hans underlige Livsfølelse ikke havde ledet ham ud paa Misjionsmarken.

Lidt om Vis-Rnut.

Vis-Rnut er en Mand, hvis Navn burde have været mere kjendt. Han var nemlig en god Mand, som viet hele sit Liv til at gjøre godt. Enkelte af hans Gønge var særlig høit udviklet. Da Christopher Bruun begyndte sin Folkehøjskole i Gudbrandsdalen, fik han høre om Vis-Rnut og vilde gjerne bli kjendt med Manden og hans Historie. Han henvendte sig da til Johannes Skard, som for omkring 2 Aar i Gudbrandsdalen og talte med Folk og skrev ned hvad han hørte var paalidelig. Han har samlet det hele i en Bog om Vis-Rnut paa et Par Hundrede Sider, hvortil den henvises, som ønsker en udførligere Beretning. Vis-Rnuts egentlige Navn er Rnut Rasmus-

jen Nordgarden. Da Bjørnson nedsatte sig i Gudbrandsdalen, fik han høre om Bis-Knut. Bjørnson lo til at begynde med, men da troværdige Menneſſer faſtholdt ſine Beretninger, blev Bjørnson tilſlut opmærkſom og anſtillet Underſøgelſer. Reſultatet var endel Smaaſtykker til Awi-jerne, ſom ſenere blev ſamlet i en liden Bog ſom nu er udfolgt.

Bis-Knuts Stamfar var fra Romsdalen og kom til Gudbrandsdalen, hvor han nedſatte ſig i Gausdal i Fjeldbygden Svathum. Hans Etlinger blev ſenere denne Bygds ledende Mænd. En af diſſe var Rasmus Nordgard. Han var af ſtærke Legemſkræfter, men det opdaget man ikke før han var i 40-Mars Alderen. Han ſtod da ſammen med en Frikar en Dag. Med Frikar forſtaar man i Gausdal en Mand, ſom er ſtærkere end alle andre. De ſtod derude paa Tunet og talte om hvem var ſtærkeſt. Reſultatet var, at Rasmus Nordgard og Frikaren tog Tag, og Frikaren blev lagt i Bakken.

Knut var Nr. 2 af 9 Barn. I hans Bardoemshjem var der Velſtand, men ingen Lurus. I 12-Mars Alderen fik han Epilepſi og var plaget af denne Sygdom indtil 14-Mars Alderen, da blev han fra. Han var i Skoleaarene ſaa plaget af ſin Epilepſi, at han ofte i Timerne faldt af Stolen. Han læſte derfor ſvært lidet efter den forøvrig efter vore Forhold tarvelige Skole; men han huſſet ſvært godt og blev konfirmeret ſom en af de bedſte. Han blev ſvær af Vært, men ulænkelig, fik ſkjæb Næſe, hans ene Øie ſaa mod Veſt og det andet pegte mod Øſt. Men hjertens god var han og vilde alle Menneſſer vel. Han elſket ogſaa Dyr og Blomſter og vilde hjælpe alle.

Derfor var han meget agtet og elſket. Han kom ud ſom Tjener, var ſtræbſom og fik ſparet ſig ſammen lidt Penge, en liden Arv fik han ogſaa. For ſin egen Part var han en fordringsløs Mand. I 22-Marsalderen blev han ſyg af Overanſtrengelſe og maatte reiſe hjem til ſin Mor. Sygdommen tog til og hertil ſtødte ogſaa ſvære Sjelſkampe og det kom til en Kriſe. — Moderen frygtede for hans Forſtand, men han læſte Mullers Guſtpoſtille og Kingos Salmer. Saa fik han Fred, Vds i Sjælen og ſin Sundhed igjen. Medens han nu gik der og ſtelte med Gaardsarbeidet, var han ſtille og varſom. Og ſaa i 25-Marsalderen ſang det en Dag i en ſtille Stund i hans Øre: Slaa op det og det Kapitel i din Bibel. Han ſaa gjorde og fandt netop det Ord han havde Brug for, og ſom lettet hans Tvil og borttog hans tyngſte Tanter.

Han kom senere under en Slags aandelig Trang, han skulde tale Guds Ord og adbare Folk. Men han syntes han var for ung og for uerfaren og kundskabsløs. Han bad Gud om at slippe, men maatte alligevel. Han begyndte først at tale helt privat med Folk. Besøgte han dem, talte han først om daglige Ting, og kom saa lidt efter lidt ind paa det som var hans Erende. Mange som var i Sjælenød kom til ham og ingen klogere og bedre Mand kunde de finde. Men dette stred mod Konventikkelselakaten, som forbød Ansamlinger af Folk, men i private Huse kunde de holde til. Dette gik en Tid, men saa blev Kravet om større Møder stærkere. Men Knut vilde helst hjælpe og tale privat.

Knut bad Gud befri ham for Tvangen til at tale Guds Ord. Saa blev han liggende syg baade legemlig og aandelig i 43 Dage. Saa skeede det underlige at han tilhneladende af usynlige Kræfter blev kastet ud af Sengen og blev liggende urørlig udenfor Døren. Folk vilde hjælpe ham ind igjen og tilfængs, men han bad at ingen maatte røre ham. Snart efter var han frisk, og nu var Færkyndertrangen borte. Han blev Gaardbruger og var meget strævsom. Atter begyndte han at forkynde Guds Ord.

Folk blev ikke trætte af at høre paa ham. Han glemte sig selv og hjalp hvor han kunde i Sygdomstilfælde. Hvorfra kom nu denne hans aandelige Magt? Jo, han havde glemt sig selv, saa at sige gaaet over til at leve for andre. Han havde givet sig til Herren. Her er Grunden til hans Magt og Betsignelse. En Gut fik Synet, en anden helbrededes for et andet Onde Efterhvert fik han Ry for sin mærkelige Evne. Mange er de som er blevet helbredet ved Knuts Haandspaalægning. Naar de kom examinerede og undersøgte han dem og foreskrev Urter eller andre Lægemidler. Han behøvede ofte kun at vide den Syges Navn saa kunde han sige Sygdommen og Lægemidlet. Han tog omtrent aldrig Betaling for sit Arbejde, skjønt han ofte var segnesærdig af Træthed. Tankeleser var han ogsaa. Ofte kunde han overraske ved denne sin Kunst. Digesaa kunde han gi Oplysninger om Folk, som havde været forbundet i fler Aar.

Vis-Knut døde i 1876 i en Alder af 83 og ligger begravet paa Svathum Kirkegaard.

(Foredrag af Skolebst. Langeland).

Hjemme i Heidal igjen igjen efter 36 Mars Gravær.

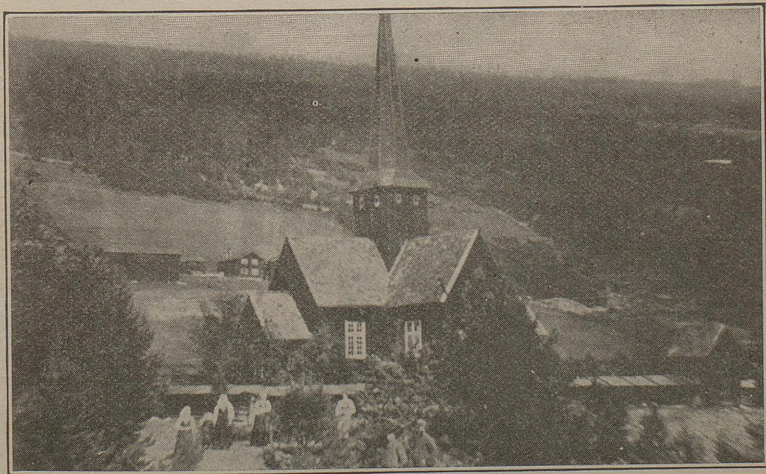
Af Redaktør Kristian Prestgard.

Det er lys Sanfthanskveld.

Sjoa brummer dybt nede i de trange Gjæl under Skjærdalsbæfom. Den gaar stor og stinn nu, saa den er grov i Maalet. Jeg lægger Mærke til, at Bygdeveien er omlagt, saa der, hvor det før var en tung, brat Bakke, er der nu bare en Skraaning opover Næsen, som skiller mellem den trange nedre og den breie øvre Heidal. Bilen purrer som en veltilfreds Kat, idet den bærer mig opover denne Næsen.

Lidt om jenn aabner Dalen sig fremfor os. Først ser vi Toppen af Ruihø med de to forstenede Trolla fra Heidalsfjogen. Og Synet glir hjærtegnende nedover Lierne, efter som vi stiger høiere opover Næsen. Der er det brede Belte af Furufog, overfor Gaardene; der kommer det øverste af Jordene tilsyne. Og se der har vi endelig selve Gaardene. De ligger som før i Rad og Række paa hver sin Hylde i nøiagtig samme Høide fra Dalbunden. — Der maa ha været et Skjønhedsraad paaferde, da Dalen først blev bygd.

Saa er vi paa Toppen af den Vesle Næsen. Og der ligger hele Dalen fremfor mig med den gamle, vakre Kirken paa Furumoen i den

Hedals Kirke med Gaarden Heringstad i Baggrunden.

flade Dalbund. Den reiser endnu sit slanke Taarn og Spir høit over Furuernes Kroner.

For seks og tredive Aar siden saa jeg denne vesle, vakre Dal synke langsomt bagom denne samme Aas hvorfra saa mangen Udbandrer har havt det sidste Syn over Heimegrendi.

Og nu ligger den der fremfor mig igjen, Dalen, venlig, fredelig og indbydende som da. Det er Heimbygden, og det er Sankthanskveld! Herregud!

Nogen ved Siden af mig Vender sig mod mig, hvisker og spør: "Kjenner du deg att, Kristian?"

Det blev bare Gixt til Svar.

* * *

Etpar Dage havde jeg været i No i Heimbygden.

Saa gaar jeg en vakker Morgen en lang Tur efter Mo-Begen, Landeveien gjennem den flate Furumo midt i Dalen. Det dufter saa velsignet af Barnaal og Kvae. Det gaar urimelig smaat at komme nogen Vei. For hvert andet Steg maa jeg standse og stirre op mod Gaardene, som ligger deroppe paa hver sin Hylde — gamle, ærbørdige, brune Ettegaarde, hvor Slægt efter Slægt har strævet og stridt og elsket og lidet, og hvor de har levet sit Liv i Sorg og Glæde gjennem mange Hundrede Aar. For en herlig Procession af Etter disse gamle Gaarde har jet.

Se der er føre Garildstad, den gamle vakre Gaard, hvor det nok engang var Meningen, jeg skulde ha fiddet som Odelshonde. At det ikke blev noget af var kanske bra — for Gaarden. Jeg staar og stirrer mod et Bindu med mange smaa Ruder, som glitrer i Solen i føre Stugu'n — og tænker saa meget og mangt. Bag det Binduet, i Aleba'n blev jeg født.

Og der, paa en anden Hylde, ligger en anden gammel velstelt Gaard. Det er Prestgard. Der vokste jeg op og levde min Ungdom. Hver en Haug og hver en Steinrøs kjender jeg, og hver en Aaker og hver en Skigard. Se der, i Kanten af Storuren, staar sandelig endda den gamle Heggen, fra hvis Grene jeg dat ned og slog mig fordærvet saa mangen Gang. Jeg kjender hver liden Krog paa Stien mellem Gaardene og hver en liden Høl og Rulp i Trykju, der de bedste Fiskeboner er.

Og se der, paa en Gardstaur ved Beien, sidder saa sandelig en

gammel Kjending: Skjora! Hun er den samme gamle Skjæderen og sidder og aber sig til og smaastratter til mig. Jeg tar Gatten af og siger: "Gudag Skjor, Tak for sidst!" Gjensynet er næsten rørende.

Og der er en anden endda kjærere Kjending fra gamle Dage: Linderla. Gud veligne hende. Den vesle, vævre Tingesten farer at og fram og vipper med Stjerten af Fryd over den forlorne Søns Hjemkomst. Slig udtyder jeg det ialfald. Men Frøken Erle havde jeg hilst paa engang før, siden jeg traadte paa norsk Jord.

Smaat gaar det efter Landeveien. Svært smaat. Her er saa urimelig mye at stirre paa og hilse paa. Og alt kjendes jeg ved: de gamle brune, solbrændte Hus med de rare Svalgange, Volder og Bakker, Aakre og Reiner, Elv og Sti, smaa lune, dyrebare Steder under en gammel Heg, Bjørk eller Aasp; ja, og Skog og Li og Sei helt op til høgste Vardhø og Storhø. Jeg er en Pilgrim og færdes paa lutter hellige Steder.

Jeg griber mig i at gaa og røkke efter, om jeg husker Navnene paa alle de nette Smaabrug horti Baklia og paa dette og hint Sted efter Dalen. Nøiest gjør jeg da det. Og jeg gjennembæbes af en barnlig Glæde bare ved at nævne de gamle Navne høit for mig selv. De falder saa hjemlig paa Tungen.

Jeg stirrer gjenkjennende paa alt og suger begjærlig det hele Billed ind i mit Sind. Alt kjendes jeg ved. Alt er mit. Jeg er ett med det. Her er min Heimstad.

Kjære, jeg reiste jo herfra igaar.

* * *

Og jeg rusler videre bortover Mo-begen, glad i Su over at ha fundet Heimatt til min egen Ungdom.

Saa møder jeg en gammel Mand. Han glør forundret paa mig. Jeg kjender ham ikke. Han er fremmed. Møder saa en gammel Kone. Hun glør paa mig lige saa forundret. Kjender ikke hende heller. Jeg møder mange, unge og gamle, Mænd og Kvinder. Ingen kjender jeg.

Saa naar jeg frem til Posthuset og Handelsstedet omsider. — Der er flere Følf. Jeg kjender ikke en levende Sjæl. Og dog synes de alle at høre heime her i Bygden.

Dette blir niist. Rent uhyggelig. Alt blir saa rent ubirkelig. Er jeg i Heimbygden, eller er jeg ikke?

Prøv at forestille dig, at du vaagner en vakker Morgen i din egen

Stue og gaar rundt og ser paa alt og glæder dig over, at det er dit — og saa pludselig opdager, at du ikke kjender din egen Familie. Det er lutter Fremmede, som færdes i din Heim.

Slig paalag kjendtes det for mig. Det var den forunderligste Oplevelse i mit Liv. Unaturlig, urimelig, meningsløs. Dybt forvirret og tung i Sind rusler jeg tilbage gennem Furumoen uden at standse og uden at se mig om.

Det er vist bare Sansebedrag dette, at jeg er heime.

* * *

En Dag eller to senere vandrer jeg atter hortover Landeveien gennem Furumoen. Og atter møder jeg Folk. Men denne Gang er det jeg, som glør paa dem. — Mysteriet med alle disse fremmede Mennesker, som færdes i min Heimbygd og later som de har heime her, maa opklares. De skal værs'god forklare sig.

Først møder jeg en ældre, bildfremmed Mand. Jeg standser op fremfor ham, snakker til ham og spør lige saa godt bent ud, hvem han er. For nu slipper ingen forbi mig uden at gjøre Rede for sig. "Kjære, kjender du mig ikke da, Kristian?" sier han og ler, saa det huffer i ham. Og mens han ler, kommer der et kjendt Drag om Munden hans bag Hækkjæget, og lidt om senn falder der som Skjæl fra mine Øine. — Kjære vene, det er jo han Johan Øye! Danset jeg ikke i Bryllupet hans kasse?

Saa blir vi siddende i Beikanten og prate om Løst og fast fra gamle Dage. Og mens vi sidder slig, kommer nok en ældre, fremmed Mand gaaende med store Steg. — "Gudag, Ola", siger han Johan. "Skal du drive søretter?" — Jeg glør og glør, og du store Verden — det er jo han Ola Rustbakk, Tenestegutten heime i min Opvekt. Gøi og røslig staar han der og med et stort barnegodt Smil over sit lange Ansigt.

Fagnadfundr mikil, sa de Gamle.

Det blev vel Præst, kan du tro. "Suffer du det — — ?" Sa, huffer du det — — ? — "Neimen huffer du dengangen vi mest skræmte Livet af alle i Prestgard'n. Vi vart storkstein hurte, Gut! Det var ein Laurdagskveld, vi drog oppmed Skinnarbergom og fiska. Du fiska, og eg steikte, og slig held vi paa heile Natta og kom ikkje heimatt før langt paa Dag!"

Tænk, at jeg ikke kjendte dem straks, disse to Kamerater fra de unge Aar! Jeg hadde bare rent glemt, at de ogsaa var blit seks og tre-

dibe Mar ældre siden sidst — ligesom jeg. Men som vi sidder slig og prater, begynder jeg at tro, at jeg igrunden har kjendt dem i alle disse Mar, og at de maatte bli akkurat slig, efter som Mar føiet sig til Mar. De var slet ikke fremmede længer.

Som vi har "huffet" fra os det grøbste, vandrer jeg videre og møder andre fremmede Mennesker — som efter en Præt i Beistanten viser sig ikke at være fremmede længer. Ivertimod, de fleste er gamle Venner og Legekamerater, ja, mange endog Slægtninger. Alle kjender jeg at nu. Det vil si de ældre. Hvem de yngre er, maa jeg gjætte mig til af Ansigtstræk og Væsen. Vtemærkerne sidder temmelig fast i Følk deroppe.

Mange, mange møder jeg. Med alle maa jeg slaa en Præt, og det gaar smaat at komme gjennem Furumoen paa denne Maaden, men du Verden for en Nabenbaring! Alt og alle kjender jeg nu. Ikke bare Hus og Haug og Stein og Sti — men ogsaa Følk. Og det er mit Følk, slig som jeg altid har kjendt det, synes jeg. Og de kjendes ved mig og. Jeg opdager, at jeg endog er blit næsten noget af en Sagnfigur i Heimbygden. Alle de ældre huffet noget om mig og har en liden Historie at berette om et eller andet pudsigt jeg skulde ha gjort eller sagt. Disse Smaating, som har Præg af at ha været fortalt mere end en Gang, havde de gaat der og gjemt paa i over en Menneskealder — og jeg havde glemt — —

* * *

Det blev sen Sommernat, før jeg atter kom ud af Furumoen den-
negang — glad og let i Sind i Bevidstheden om, at nu havde jeg ende-
lig fundet heim. Her var min Bygd og mit Følk.

Skæld sang ogsaa Maaktrosten!

Vil du være med saa hæng paa.

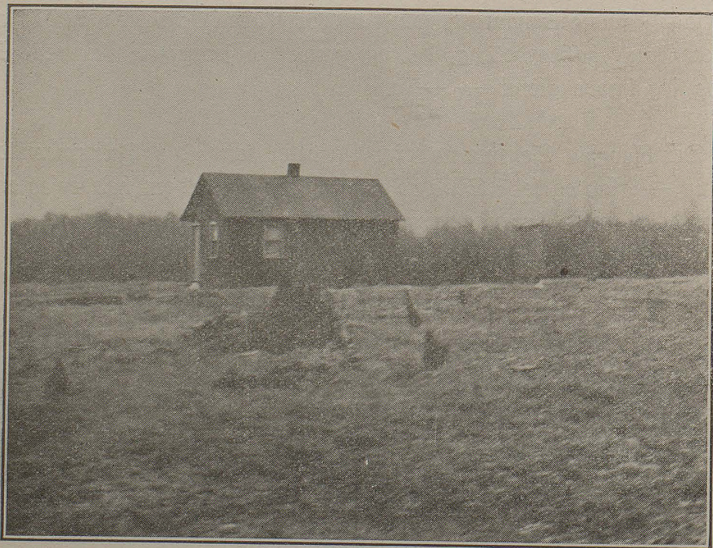
Vi titter indom hos Nordmanden i Amerika — fra Aeng Perjon til Dags Dato.

For mindre end Hundrede Aar siden var Amerikas Nordvest et Bildnis — en Ørken. Den rige, dybe Madsjord fristede, loffede og ventede paa Pioneren. Den norske Agerbryder kom, saa og vandt.

Traditioner, Særding og klimatiske Forholde gjorde ham særdeles skiftet for Nybygget. Selbopholdelsesdriften er Nordmandens Buggegabe. Han kan greie sig med lidet og rette sig efter Omstændighederne. Arbeidets Lyjt arbejde han fra sin Far og Taalmodet — det gav hans Mor ham.

Store Gaber

Slig som de moderne Vikinger har slaaet under sig og nyttiggjort det frugtbare Land i Nordvesten er en Verdensbegivenhed. — Efter Borgerkrigen fik Jordbruget i Amerika et kraftigt Opsving. Brit Regjeringsland havde en magist Indflydelse paa den modige, haandfærke Immigrant.

Fra et norsk Nybyggerstrøg

3 Civilisationens Fremstridt — i de tunge Løst — har Nordmanden oftest baaret Bjælden. Det har været den norske Brydersang — i Moll-Toner. Det var Nordmanden som Landet fandt.

“Unge Mand, gaa vest”, sa Greeley.

Det 15de Wisconsin Regiment drog efter Afmønstringen til Red Riverdalen og tog Gjemstedland.

Modige Maurer! Bente de ikke paa Pension, de Kara. Her var det Bondehøvdingen, den Besterheimens positive Vikingeaand, den henfarne U. S. Senator Anute Nelson — som var først og størst.

“Laka Land” sa han paa Boksemaal. Og Land tog de.

Forsædrene pløiede Verdenshavene med sine primitive Stuter; men det 19de Aarhundredes Vikinger pløiede paa Vestens Bidder og Prærier med sine Stuter.

Den som faar to Straa til at vokse, der det før var et, er sin Lids Belgjører.

Det tog Hardhauser til at gaa ober Civilisationens Grænser med to tomme Hænder.

Saa kunde der være Rone og Barneflof. Snak om Mandemod!

Det første var at bygge Jordhytten eller Tømmerhytten til Beskyttelse mod Naturens gigantiske Magter.

Det vilde ikke være rigtigt at nævne Manden alene.

Kvinden — Pionerkvinden — var lige tapper. Hun havde ogsaa en anden Opgave, Livets største Opgave, at føde og fostrer den nye Slægt. So da, Vestens Vikinger havde nok ogsaa sine Svanhilder og Gudruner.

Der var Modgang.

Pyt jan! Modgang er Brynet til at fbesse Nordmandsmodet.

Der var fire paa hinanden følgende Mars Landplage — Græshopper, som aad Avlingen til den korte Jord.

Man hører haarreisende Beretninger om vilde Indianere og Mord paa forsvarelsøse Nybyggere.

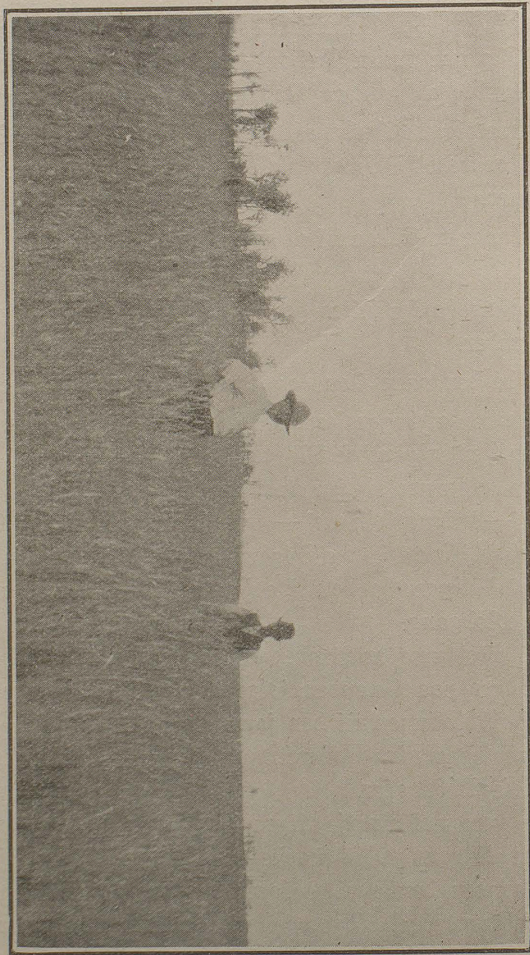
Her kan være nok Byrke til en ny Snorre.

Det 19de Aarhundredes største og nyttigste Opfindelse er Selvbinderen. Foruden denne vilde kommercielle Liv neppe pulserer som det gjør. Selvbinderen, floger Goder og dristige Hænder har gjort Minneapolis, Midtpunktet for Vestens følgende Hvedeagre, til Verdens største Mølleby. Byens samtlige Møller kan rulle ud otti Tusen Tønder

Mel i Døgnnet. Til denne Masse tar det fire Hundrede Tusen Buihel Gvede, eller med runde Tal fire Hundrede laſtede Jernbanevogne.

I Duluth og Superior — de uſaltede Sjøers Tvillinghavne — hvor Jernbane og Seil mødes, laſter man Baader med Korn, ſom fragtes til Chicago, Buffalo og Udlandet.

Duluth er knapt to Hundrede Mil fra Verdens Brødkurv Ned

Ude paa den store Prærie

Riverdalen. Tvillingbyerne og Twin Ports har Elevatorer, Kornmagasiner, som tilsammen holder over Hundrede Millioner Bushel Korn. Men bag den enorme Industri staar Farmeren — Producenten. I Nordvestens Abling af Vaarhvede er Nordmanden en dominerende Magt. I Dakota er Farmerbefolkningen over Halvdelen norsk. I Minnesota staar den norske Farmer langt fremme. Man har beregnet at Norsken holder i Odels og Gies over tytti Procent af den opdyrkede Jord i Staten.

Det største og glufeste i Livet er at bryde Bar. At rydde og bygge Gjem for sig og sine og kommende Slægter og Generationer. Den norske Agerbryder har gjort sit i Vesterheimen. Han har ikke netop skrevet sit Navn i politiske eller sociale Annaler. Men han har skrevet sin Historie med Økse og Plog. Et fatteligt Sprog, som hverken kan oversættes, omkalfatres eller bortforklares.

Pioneren i Amerika har rejst sit eget Monument, som neppe behøver Polering.

Som Bevis paa Kultur — vi er ikke bare Muldøsere — har vi

En Lumber-Camp i Wisconsin

over tredive norske Skoleanstalter — Institutioner af Lærdom. Vi har en Del vel redigerede norske Aviser, som finder sit Velkommen i de Tusinde Gjem.

Saa har vi Tusinder af Kirker spredt over Bidderne, — hvilket røber, at vi ikke — nei, ikke endda — har glemt vor Rod, Traditioner, Moderkirken og Døbefonten. Til Fædrearens Bevarelse har man Bygdelagene, Sønner og Døtre af Norge og Nationalforbund.

Alt dette er stort. Men Rygstødet ligger hos Agerbryderen. Til vore Institutioner var han den første som gav Spareffillingen. Nimenligvis blir han vel ogsaa den sidste.

Paa Hundreedaarsdagen, 1925, fejrede vi Sluppefolkets Ankomst til Amerika. Det var en Begivenhed — en Fest, et Drøn med Dønninger og Efterdønninger, som buggede Nordmandshjertet, hvor sande Nordmænd findes.

Norsk-Noriken var vor Gæst. Vi tog ham over de brede Bygder paa Normannasletterne i Vesterheimen. Vi viste ham Tusinder af Gaarde — Gaard i Gaard — ryddet og bygget af norske Gænder.

Han fik Hjortehaands Underretning om at endel af de sidste Vikinger er i Amerika. Vi gav ham et sandfærdigt Dieblifsfotografi af den første Nordmandsbedrift, som nogensinde er kommet paa Historiens Blad. Her har Banebryderen, som har lyslet og dyrket Jord, som vil skaffe Syjselsættelse og Næring til kommende Slægter og Vætlinge af Lider, som endnu ikke er oprunden. Der sidder en Velstandsherre. Det er ikke sandt, at han har glemt sin norske Far og Skolefærden. Han holder Fædrelandet i Agt og Ære paa samme Tid, som han er en loydhig Borger af sit Adoptivland. En suffisant Mand, som betaler sine Forpligtelser og lægger Skatten paa Thingbordet paa Forsaldsdag.

Der er en Nybygd. Der bor Østlændinger og Vestlændinger —

En moderne norsk Farm i Amerika

Somsbifinger og Virkebeiner — om hverandre, i god Forstaaelse. Det tør hælde at somme af dem er en Smule under Gjældsobligationer. Men Gjæld er ofte et stærkere Bevis paa Velstand end Fattigdom. Ja, den Nordens Mand! De kan kjægle paa Kirkevei og de kan skifte Sværd, hug i Politiken; men paa Fædreneerven og Norssdom staar de tirrende enig.

Saa gaar vi bort paa Kirkegaarden. Sm. — Ja... beklageligt forresten — en Overseelse. Endel af vore Banebrydere ligger i forsmættede Grave. Bedrøveligt; men i Saget blev det tilsidefat. Men de som følger den moderne Vifingehær, vil nok stille ved Høvdingernes Grave.

Der best blafrer og blusker de friske, livsglade Ugs, — den nye Ungdom med Nordmandsmærket. Der høres Hammerslag fra Bygværker. Der flirrer i blankfurede Ploge og brede Garver. Og der surrer Selvbinderen, som ømt og kjærligt omfavner det gyldne Korn — alt sammen i den skønneste Livsharmoni. Harmonien er saa rikin og overbældende at det virker beundrende og længtende.

Ved Afskeden bad vi vor Gæst at komme igjen og at han maatte smette i Moder Norge hvor godt og vel vi befinder os i vore nye Hjem. Først og fremst at være lovhidige og tro Borgere af vort Adoptivland; men paa samme Tid har vi ogsaa bevaret og vedligeholdt den Arv, de Skatte, som Moder Norge la i Landens Ristefræppe.

Gilen D. Basse

Storfeften i Winnipeg, Canada.

Maa jeg først frembringe en Tak og Silsen til "Gudbrandsdølen" og Redaktionen for Budskab og Nyheder fra Dølerne fjernt og nær.

Samtidig vilde jeg gjerne paa gammel Rjøgemeistervis paa vort Folks Vegne, rette en hjertelig Indbydelse til alle gode Døler om at besøge vor By under de internationale norske Festsigheder, den 5te, 6te, 7de, 8de, 9de og 10de Juli i Sommer.

Da Gudbrandsdalslaget har bestemt at afholde sit Marsmøde i Gau Claire, haaber vi at rigtig mange vil møde frem der, og at Stebnet i Gau Claire maa bli vellykket i alle Dele. Dølerne i og rundt Gau Claire er jo kjendte baade vidt og bredt for deres Gæstfrihed og Fædrelandskjærlighed. I dette Distrikt bor ogsaa mange prægtige

Skjæft- og Lomværer, som jeg saa gjerne vilde hilse paa personlig, om det var mulig.

Stebnet i Winnipeg begynder med Looarsmøde og to Koncerter af Det Norske Sangerforbund i Amerika. Ca. 800—1000 norssamerikanske Mandssangere ventes at ta Del i disse Koncerter den 5te og 6te Juli. Lørdag, den 7de Juli, er Bygdelagsdag. Mange baade norssamerikanske og norsskanadiske Bygdelag vil afholde sine regulære Stebner her. Andre vil afholde extra-Stebner her. Fra de mange Rapporter indkommet, er det al Grund til at tro at omtrent alle Bygdelag vil bli repræsenteret. Søndag, den 8de Juli, er Kirkens Dag. Dr. J. M. Nasgaard og Dr. Stub, President, og President Emeritus af Den Norske Lutheriske Kirke i Amerika, kommer til at ta en fremtrædende Part i Dagens Program. Den Norske Statskirke's Udsending vil rimeligvis prædike ved Formiddags-Gudstjenesten. Sang og Musik kommer til at staa høit paa Eftermiddags-Programmet.

Mandag og Tirsdag, den 9de og 10de Juli, vil bli fuldt optat med et varierende Program. Blandt dem som kommer til at ta Del tør nævnes Prof. Rasmus B. Anderson, Madison, Wis.; Guvernør Sørlie, Nord Dakota; Gov. Christiansen, Minnesota; Statsministrene fra alle vestre Kanadas Provincier; Dommer Gilbert, Willmar, Minn.; President Olsen, Luther College; D. P. B. Jacobsen, St. Paul; N. L. Moen, President, Bygdelagenes Fællesraad; Prof. Gisle Bothne, Minnesota Universitet; Konsul Gobe, St. Paul; Fru Pedersen, Chicago; General-konsul Ludvig Aubert, Montreal; Pastor Thvedt, Bankchef Parmann, Overretssagsfører Wegge og General-Sekretær Arne Rildal, Oslo; muligens ogsaa Wilhelm Morgenstjerne, Oslo.

En eller to af de nye norske levende Lyssbilleder vil bli forevist; Leikarringen, Minneapolis; Skuespillet "Samfundets Støtter" kommer sansynligvis til at bli opført af et Selskab fra Minneapolis; Gardangeriolin-Kapleik; Idret af forskjellig Slags, som "Football", rimeligvis fra baade Kanada og Staterne.

Et fuldt Program vil senere bli bekjendtgjort i de norske Aviser i Staterne og Kanada. Det maa dog nævnes, at den Norssamerikanske Presseforening afholder sit Aarsmøde her paa samme Tid, og vil delta i hele Stebnet. Norge kommer til at bli vældigt repræsenteret.

Winnipeg er en By omtrent paa Størrelse som St. Paul. Enten de kommer i Automobiler eller paa Toget, saa vil der altid være Plads

at faa til rimelige Priser. Baade By, Province og Dominion Regjeringerne samarbeider med os for at gjøre det baade interessant og behageligt for alle. Jernbanerne har reduceret Billetpriserne til fra 1— $\frac{1}{3}$ til 1 "fare" for Retur. Automobilveien til Winnipeg fra Minnesota eller Dakota er af de bedste enten der er Regn eller Solskin. Her er mange herlige Sommer Turist Udflugtspladser inden faa Timers Reise fra Winnipeg, for dem som liker at se Landet rundt.

Vi har ogsaa Haab om at Landets høieste Kaarne, Premierministeren, vil komme til Winnipeg for Nordmændenes første Stevne.

Dette er i Korthed hvad vi har at hyde paa. Gudbrandsdølerne er ikke faa mandstærke i vor Provins; men der vil utvilsomt komme en anseelig Styrke af Albertas og Saskatchewan's Døler; og det vil være gjilt om vi ogsaa kunde feire et internationalt Stevne under eget Tag, hvor de mange fra begge Sider af Grænsen kunde mødes, hilses og feire en festlig Stund sammen, fornøye gammelt Kjendskab og opvarme de mange dybe Følelser og Vaand som altid følger os Gudbrandsdøler som en fælles Arv, hvor end vi er bosatte.

Saa velkommen da til Winnipeg, og med Broderhilsen til alle fra Dølerne i Kanada.

Carl E. Rummén.

Den prisbelsønnede Gudbrandsdals-Sang.

(For nogle Aar siden blev der opstillet to Præmier for de bedste Gudbrandsdals sange. Første Præmie blev givet til Digteren Olav Aukrust fra Lom. Anden Præmie blev bundet af Trond Vigerust fra Dovre. Saavidt vi ved har ikke nogen af disse Sange været trykte her i Landet. Vi optrykker derfor Hr. Aukrust's Sang nedenfor. — Red.)

(Tonen er den utgamle gudbrandsdalske folketonen:

"Eg fer deg ut for gluggen".)

"No Ijosnar Gudbrandsdalen —

og natti jøtt og fig, —

fjaa, bruri inn i salen

med solbjart aasyn stig",

Sa, fannar seg synet, vert trolli i beite

— men vil du det vita, kva bruri mun heite,
ja, daa maa du vaage di von, gut, og leite
den lange, lange leid
Sugs, det ffein ei
mild og rein ei
djupt i fjølbom deg.

Kom, leit med lengslom reine,
ja finn din Blitretind —
og fjaa deg ut den eine
som sangar hugen din!
Kom vilje som korfje er veit eller valen:
det lengtar og ventar so mangt, her i dalen —
eg meiner den guten fjorgjord er og galen
som gaar den galne leid.
Sugs, det song,
— aa, mang ein gong!
so vaffert juft for deg.

Her høgst mot himlom floget
med ørneheimar fhyg.
Juft her og thyngste foget
med avgrunns-eimar fhyg:
two ofsar flem fufe, — den rette ofs fengjer,
naar viljen gjev hugen dei ørnsterke bengjer, —
ja, vaaen lyt flobne naar livsoffen fprengrer
seg beg den rette leid.
Baag, so vinn du,
leit so finn du
fhylgie upp og fram.

Sin ættar-arv no frev ho,
fæl kvar som den mun fjaa!
Dg heimansfhylgie hev ho
i fojs og fjell endaa
Dg myri og marki og bratta og ffogen,

dei bonar og ventar paa grebet og plogen:
dei ventar og stundar paa viljen og hugen:

“Ser ligg et lagleg leid”!

Søyr, det græt

og syng og læt

so vent i mark og heid.

Det song for deg i sinnet

so mang ei ensleg natt:

No lyt, du bruri vinne

og hennar korbne skatt!

Og skatten, han finn du i arven og ordi,

fraa mor og fraa far og i deg og i jordi,

— sjaa bruri skinn upp i deg sjølv, ho, naar soli
gjer klaar den rette leid.

Gjub den soli

kjem, naar soli

brøyt vaar vinter-natt.

Daa livnar Dobregubben,

den eldste her til lands,

og kjem med jultvelds-kubben, —

jau daa fyrst vert det glans.

Og soli og soli og ordi skal skine

so norste som dalen, og telen skal tine,

og bruri, ho loffar: “Følg lengslune mine —

den ljofo, lange leid!

Suril, suril,

suril, suril — lei.”

Sa, vaaraft Gudbrandsdalen

mot sumar varm og klar,

daa stig ho blank i salen,

den rette bruri vaar.

Og syndi og sorgi er avlagt og sone,

sjaa bruri er fagrar enn nokan hev dona —

og viser oss klaarsøgd, ja fransa og frona,

baar rette framtidsleid.
Det ffin jo blantt,
det ber jo langt
som lensjelsdraumen din.

Dat bruri daa faa te jeg
som den ho røynleg er.
Kvar den skal djupt faa gle jeg,
som ljøs for henne ber.
Ja daa skal det braane, det kjøbande bandet,
og det som me djupast hev vilja, daa bann det,
og bruri skal straalet mot alle i landet
og lyse langan leid:
mild og rein
som naar ho ffein
og song for sjølvom deg.

Dødsfald blandt Gudbrandsdøler i Amerika.

Mr. Engebret Torgerson afgik forleden ved Døden i sit Hjem i Black River Falls, Wis. Han var 83 Aar gammel og født i Ringebu, Gudbrandsdalen. Han kom hid til Landet for ca. 60 Aar siden og var en af de gamle Pionerer ved Black River Falls.

* * *

Mrs. Sigrud Gunderson (Kronberget) døde forleden i sit Hjem ved Jola, Wis., 74 Aar gammel. Hun var fra Pladsen Rundtom i Østre Gausdal og blev gift med Ole G. Kronberget fra Vestre Gausdal, der døde for 17 Aar siden. Det er 43 Aar siden Familien kom hid til Landet. Fem Barn og ti Barnebarn overleber hende.

* * *

Ole G. Rolten ved Jola, Wis., afgik ved Døden i en Alder af 84 Aar. Han var født i Gausdal og udbandret til Amerika i 1868. Han efterlader sig Hustru og 4 Sønner og 4 Døtre. Ole Rolten var en af Stifterne af Gitterdal Menighed og var i sit Strøg en sjelden agtet og afholdt Mand.

Mr. Peter D. Norstad i Meridean afgik ved Døden forleden. Han var en af de ældste Settlere der og født i Skjaak, Gudbrandsdalen. Hans Hustru døde for 35 Aar siden. Han efterlader tre Børn, Malvin, bosat i Eau Claire og Ole M. og Marie bosat i Meridean. Pastor N. C. M. Garneßs forrettet ved Begravelsen og der var Tale af Pastor Sumstad paa Norff. Mrs. Bred fra Menomonie sang og ligeledes Mrs. Garneßs.

* * *

Martinus Laumann i La Crosse afgik ved Døden den 6te Mai af et Hjerteonde. Han var ihg kun nogle Dage.

Alfjorde var født paa Gaarden Gilberg i Faaberg i 1869. Efterat ha gennemgaaet Sagatuns Folkehøjskole paa Samar reiste han til Amerika i 1890. Boede først i Westby, men kom meget snart til La Crosse, hvor han siden har været. I 1896 blev han gift med Clara Dvren. I deres Ektekab er der to Barn, Abner i Milwaukee og Edna, som for tiden studerer ved Universitetet i Madison.

Med M. Laumann er en af de bedst kjendte Nordmænd i La Crosse gaaet bort. I en Række af Aar har han været en af Lederne inden de norske Foreninger i Byen. Ved sin Død var han saaledes Sekretær for "Sønner af Norge" Logen. I flere Aar var han ogsaa Sekretær for S. N. F. Logen. I "Gudbrandsdalslaget" var han et aktivt og interesseret Medlem. Han var saaledes ved sin Død Lagets Raadsmedlem for Faaberg Prestegjæld.

Mr. Laumann var en godt oplyst Mand og levende interesseret i alt som angik Norskeskdommen i Amerika. Til trods for at han har boet her i Landet i næsten 40 Aar, "Iebet" han ligesom derhjemme i Gamlelandet til sin Dødsdag og fulgte interesseret med i alle Spørgsmaal vedrørende Fædrelandet. De Idealer han fik ved German Anfers og Ole Arvesøns Skole bevarte han trofast og dyrket dem i sit hele Liv. I sin Tid har ran ogsaa skrevet meget i de norske Blade herover.

Han vil bli meget savnet i La Crosse og af alle andre, som kom i Berøring med ham.

Foruden sin Hustru og Børnene, efterlader han sig to Brødre, Emil og Albert, som er Gaardbrugere i Faaberg.

GUDBRANDSDALSLAGETS STYRE

Past. M. Casper Johnshoy, Formand Starbuck, Minn.
John Ovren, Viceformand Eau Claire, Wis.
Samuel Jackson, Protokol-Sekretær St. James, Minn.
Eilev O. Bakke, Korr. Sekretær 3201 Oliver Ave. N. Mnpls., Minn.
M. A. Overlie, Kasserer Benson, Minn.

Tillidsmænd:

A. P. Branae, Glenwood, Minn.
Past. Johs. Granskou, Lake Mills, Iowa
J. K. Brostuen, Alexander, N. D.
Sagaskriver og Redaktør for Lagets Organ "Gudbrandsdølen",
John Ovren, Eau Claire, Wis.

Raadsmedlemmer:

Lillehammer: A. N. Thorstad Starbuck, Minn.
Faaberg: M. Laumann La Crosse, Wis.
V. Gausdal: Past. J. N. Midtlien Stanley, Wis.
Ø. Gausdal: J. B. Haraldson La Crosse, Wis.
Øyer: J. A. Wedum Alexandria, Minn.
Ringebu: E. T. Borgen Westby, Wis.
S. Fron: M. O. Bue Lanesboro, Minn.
N. Fron: John Brenden Minneapolis, Minn.
Vaagaa: Jens Svee Devils Lake, N. Dak.
Sell: Jacob Stampen Chicago, Ill.
Hedalen: Past. J. Walter Johnshoy Fargo, N. Dak.
Lom: Nels O. Haugen McVile, N. Dak.
Skjaak: Erland Kummen Preston, Minn.
Lesja: O. P. Nordsletten Canton, S. Dak.
Dovre: Ole Korshus Galesburg, N. Dak.

GUDBRANDSDALSLAGETS ÆRESMEDLEMMER.

Første Kuld, udnævnt 1910:

Martin Kraabøl, Vestre Gausdal; Ivar Blekastad, Østre Gausdal;
O. T. Gillebo, Øier; Hans Nyhus, Ringebu; Ivar Kleiven, Vaage; Hall-
vard Ofigsbø, Thorgeir Garmo og Ole R. Gauper, Lom; Lars Hørven,
Skjaak; Sigurd Blekastad, Sell.

Andet Kuld, udnævnt 1912:

Statsraad Erik Enge, Ordfører Peter Kraabøl og Ordfører Kaptein
Bøhmer fra Gausdalsbygderne; Ordfører Fougner og Maihaugens
Grundlægger A. Sandvig, Lillehammer; Ordfører Karl Lundgaard,
Faaberg; Ordfører John Nordrum og Boghandler B. Narveson, Rin-
gebu; Ordfører E. Sveipe, Nordre Fron; Gaardbruger John Harildstad,
Kvikne; Ordfører J. Krukhaug, Nordre Fron; Ordfører Ingebrigt Ulda-
len og Lærer Joh. Nygaard, Sell; Ordfører Kristopher Hole, Kunstmal-
er Kr. Holbø og Gaardbruger Hans Raastad, Vaage; Ordfører Kr. Kjæ-
stad og Stationsholder Tjostel Kvamme (Røshem), Lom; Ordfører
Ivar Dahle og Gaardbruger Øysten Hovde, Hedalen; Ordfører E. R.
Kvale, Skiaaker; Ordfører John Ruste, Stortingsmand Edw. Landheim
og Astronom Sigurd Enebo, Dovre; Ordfører O. Rolstad og Anton Kol-
stad, Lesje.

Tredie Kuld, udnævnt 1914:

Ole Aanstad, Skiaaker; Peder Aasmundstad, Kvikne; Th. Wiker,
Lom.

Fjerde Kuld, udnævnt 1921:

Dr. F. G. Gade, Formand for Nordmandsforbundet, Oslo, Norge; Past. Sigurd Folkestad, Sekretær for Nordmandsforbundet, Oslo, Norge; Hoteleier Trond Loftsgaard, Otta, Norge, Overretssagfører Thallaug, Lillehammer, Norge; Sogneprest E. Fosnes, Hundorp, Søndre Fron; Gaardbruger Johannes Steig, Hundorp, Søndre Fron; Skolebestyrer Rasmus Stauri, Hundorp, Søndre Fron; Ordfører Ole Kjørstad, Hundorp, Søndre Fron; Sogneprest Bjarne Knudson, Vinstra, Nordre Fron; Fylkesskolelærer Ola Vigerust, Øier; Ordfører Simon Kolstad, Ringebu; Amtmand Lambrecht, Lillehammer; Biskop G. J. F. Dietrichson, Hamar; Sogneprest G. F. Gunnerson, Lillehammer; Sogneprest H. E. Woll, Lillehammer; Sogneprest H. A. Hartman, Faaberg; Kaldskapellan H. Kallevig, Lillehammer; Sogneprest Chr. Opdal, Øier; Sogneprest Fr. Schreiner, Ringebu; Sogneprest Th. Hauge, Sell; Provst G. Stavnum, Dovre; Provst J. Hasselberg, Østre Gausdal; Sogneprest H. M. Hovdin, Lesje; Sogneprest L. Ness, Vaage; Sogneprest A. Brun, Vestre Gausdal; Sogneprest P. W. Deinboll, Lom; Past. Heggenhaugen, Lillehammer; Ordfører R. Elvesæther og Forfatter Olav Aukrust, Lom; Johannes Enebo, Lesjaskogen.

Femte Kuld, udnævnt 1925.

Ordfører og Stortingsmand P. A. Owren, Faaberg; Stortingsmand H. Skurdal, S. Fron; Biskop Johan Lunde, Oslo; Redaktør Kristian Fahlstrom, Lillehammer; Redaktør Johan Filseth, Lillehammer; Kjøbmand P. T. Helleberg, Lillehammer; Lærer Johan Olstad, Lillehammer; Kunstmaler Karl Løkke, Ringebu; Væverske Ragnhild Prestgard, Hedal; Kristian Brandser, Hedal; Lærer Anders Skrede, Vaagaa; Lærerinde Augusta Holmboe, Vaagaa; Ola Lunde, Vaagaa; Hans Gunnerud, Lom; Gaardbruger Eilev Brenna, Lom; Gaardbruger Johan Mørken, Lesjaskogen; Prest Harald Bakke, Skjaak; O. Løkre, Skjaak; Johannes Kjekken, Skjaak; Tore Ørjasæter, Skjaak; Lærerinde Tea Kummen, Skjaak; Skolebestyrer Andreas Austlid, Gausdal.

MEDLEMSLISTEN (Tillæg fra de to sidste Aarsmøder).

Dovre.

Ager, Hans H. (Agerjordet) 1205 Lombard Ave., Everett, Wash. (1882)
 Erlandson, Mathias..... 215 Shaubert St., Mankato, Minn. (1892)
 Jondahl, Mrs. Ole (Ronnaug Rudiløkken)....Page, N. Dak. (1882)
 Olson, Ole (Steinlykja).....Currie, Minn.

Faaberg.

Anderson, OsmundCrary, N. Dak. (1910)
 Enge, E. C.Milnor, N. Dak. (1884)
 Evenson, John (Reistad)Kindred, N. Dak. (1902)
 Fransen, ChristKloten, N. Dak. (1904)
 Fransen, OleKloten, N. Dak. (1901)
 Haugen, ChristianCrary, N. Dak. (1900)
 Johnson, Ed (Holus)219 9th St., N. Fargo, N. Dak. (1883)
 Olson, Martin T. (Kirkerud)Hillsboro, N. Dak. (1866)
 Onsum, Kristian E.Glyndon, Minn. (1883)
 Ovren, RoaldEau Claire, Wis. (F. H.)
 Rustad, ChristWalcott, N. Dak. (1878)
 Simensson, MathiasKindred, N. Dak. (1872)

Nordre Fron.

Berget, A. P.Velva, N. Dak. (1884)
 Botten, PetterWillmar, Minn. (1904)

Hanson, OlePrairie Farm, Wis. (F. H.)
Hov, I. S.Fisher, Minn. (1890)
Iverson, Torger (Kappelslaaen)Corinth, N. Dak. (1914)
Johnson, John (Barrusten)Douglas, N. Dak. (1904)
Johnson, TorvalOverly, N. Dak. (F. H.)
Jordahl, JohnThief River Falls, Minn. (1904)
Kantrud, Gunder O.Gardner, N. Dak.
Klefstad, GilmanKidder, S. Dak. (F. H.)
Klefstad, OstenKidder, S. Dak. (1877)
Kleven, OttoSharon, N. Dak. (1915)
Myhre, TorgerCorinth, N. Dak. (1917)
Narum, Mrs. Martin (Anna Kleven)Anthony, N. Dak. (1901)
Nelson, Nels (Sandbakken)Pelican Rapids, Minn. (1872)
Olstad, Paul M.Grygla, Minn. (F. H.)
Paulson, Hans (Silliløkken)Centerville, S. Dak. (1870)
Rognlie, Mrs. Lars (Sarah Moen)Louisburg, Minn.
Rullut, OstenBonetrail, N. Dak. (1904)
Running, HansMaddock, N. Dak. (1893)
Skabo, Paul E.Perth, N. Dak. (1903)
Skabo, SvenPerth, N. Dak. (1896)
Stensrud, John J.Maddock, N. Dak.
Teigen, H. F.Danvers, Minn. (1870)

Søndre Fron.

Bakken, AntonPortland, N. Dak. (1922)
Engebretson, E. A.350 7th Ave. S. Fargo, N. Dak. (F. H.)
Erickson, AntonNorthwood, N. Dak. (1916)
Faldet, SigurdDrayton, N. Dak. (1920)
Foss, Mrs. O. C.Pelican Rapids, Minn. (1872)
Johnson, Peter717 11th St. N Fargo, N. Dak. (1901)
Lien, JohnComstock, Minn. (1923)
Overmoen, IdaCooperstown, N. Dak. (1904)
Overmoen, Mrs. OleCooperstown, N. Dak. (1904)
Paulson, PaulSutton, N. Dak. (1901)
Pederson, Hans (Fossehagen)St. John, N. Dak.
Sanden, Mrs. P. E. (Johanne Rudi)Pelican Rapids, Minn. (1883)
Seilstad, EmmaPelican Rapids, Minn. (F. H.)
Severinson, Mrs. Olaf (Marie Bjerkhagen)Lallie, N. Dak. (1904)
Simenson, Mrs. Math. (Johnson)Kindred, N. Dak. (1869)
Skaalbakken, A. T.Oslo, Minn. (1864)
Skausgaard, Iver E.Flom, Minn.
Skarstad, LudvigArgyle, Minn., (1880)
Standahl, Mrs. M.Cooperstown, N. Dak. (1900)
Wold, ChristGrand Forks, N. Dak. (1893)

Vestre Gausdal.

Forseth, OlafSt. James, Minn. (1892)
Knoff, Mrs. P. M. (Karen Surnflot-Haugen) ..Erhart, Minn. (1899)
Lee, AndrewSt. James, Minn. (1902)
Saghaugen, A. O.Mankato, Minn. (1907)

Østre Gausdal.

Bjorklie, HansRugby, N. Dak. (1903)
Hagen, John L.Sherwood, N. Dak. (1899)
Larsen, Nels (Braaten)R. 2, Beldenville, Wis. (1907)
Lee, Christian N.Halstad, Minn. (1898)

Libak, Magnus Benson, Minn. (1914)
 Lien, Carl Overly, N. Dak. (1906)
 Mathison, Paul Galesburg, N. Dak. (1887)
 Rasmussen, Mathias (Kleven) Anthony, N. Dak. (1869)
 Rasmussen, Mrs. Math. (Randine Braaten) Anthony, N. Dak. (1883)

Lesje og Lesjeskogen.

Berg, Magnus Pekin, N. Dak. (1907)
 Ensrud, J. J. Pekin, N. Dak.
 Enstad, Lewis O. Granite Falls, Minn. (F.H.)
 Gravseth, Iver H. R. 2, Souris, N. Dak.
 Hagen, Mrs. A. T. Grenora, N. Dak. (1875)
 Haugen, Edward Alamo, N. Dak (1910)
 Holseth, M. J. R. 2, Souris, N. Dak.
 Hjelle, Anna 505 8th S. Fargo, N. Dak. (1900)
 Haakenstad, Ole Sherwood, N. Dak. (1907)
 Kvam, John H. Hamar, N. Dak. (1898)
 Nestande, Rev. P. J. Lanesboro, Minn. (F.H.)
 Norstegaard, Mathias J. R. 2, Souris, N. Dak.
 Olstad, John O. Galesburg, N. Dak. (1879)
 Skarphol, J. J. La Salle, Minn. (1869)
 Steen, Mrs. William Souris, N. Dak. (1893)
 Teigen, Anton K. Trail, Minn. (1891)
 Workind, Ben Galesburg, N. Dak. (1910)
 Scott, Peter (Skotte) Bottineau, N. Dak. (1904)

Lillehammer.

Kristianson, Ivår c/o Viking Hotel, Fargo, N. Dak. (1906)
 Petterson, Mrs. Anna Englevalle, N. Dak. (1916)

Lom.

Anderson, Joe McGregor, N. Dak. (1893)
 Bakken, Mrs. Peder (Anne J. Graffersøien) Alberta, Minn. (1904)
 Barlund, Barbro Summit, S. Dak. (1891)
 Blackstad, Mrs. Ole (Gunhild) St. James, Minn.
 Eggen, Peter Chicago, Ill. (1880)
 Eggen, Syver Kincaid, Sask., Canada (1880)
 Ekle, A. R. 319 Carrol St., Mankato, Minn. (1869)
 Flaa, Ole Rosseau, Minn. (1886)
 Gilbertson, Gudmund Petersburg, N. Dak. (1892)
 Gilbertson, Mrs. G. (Brit Stenteigen) Petersburg, N. Dak. (1891)
 Haugen, Chester (Kjøstol) Hanska, Minn.
 Johnson, Mrs. J. T. (Thora Byre) R. 2, Appleton, Minn. (1902)
 Johnson, Mrs. Thorval (Ronnaug Moe) Overly, N. Dak. (1905)
 Johnson, Thomas (Vaagesar) Preston, Minn. (1893)
 Kjørren, Anna 3632 13th Ave. So. Minneapolis, Minn. (1901)
 Kolden, Severt 107 13th St. Fargo, N. Dak. (1892)
 Larson, Lars H. Butterfield, Minn. (1889)
 Lyngved, Ole Rutland, N. Dak. (1867)
 Marstein, Knut Ada, Minn. (1897)
 Moe, Helmer Overly, N. Dak. (F. H.)
 Mundhjeld, Sylfest Niagara, N. Dak. (1908)
 Oien, John J. Alberta, Minn. (F. H.)
 Overlie, Peder F. Fuller, Mont. (1923)
 Shellum, Mrs. Melford (Hannah Larson) St. James, Minn. (F.H.)
 Sletta, Mrs. O. E. (Thora Blackstad) La Salle, Minn. (F. H.)

Steen, Hans O. Devils Lake, N. Dak. (1904)
 Steen, Ole Devils Lake, N. Dak.
 Steen, Mrs. Ole (Hannah H. Slaalien) Devils Lake, N. Dak. (1904)
 Syvertson, Syver E. (L. M.) (Øjordet) Nome, N. Dak. (1884)
 Thorson, Mrs. Anton (Clara Kolden) Odin, Minn. (F. H.)
 Torgerson, Elane T. 309 E. Power St. Glendive, Mont. (F.H.)
 Trostad, Guy Aneta, N. Dak. (1884)
 Vold, Nels (Varvold) McGregor, N. Dak. (1925)
 Vold, Mrs. Nels McGregor, N. Dak. (1925)
 Vold, Olaf K. Temple, N. Dak. (1903)

Ringebu.

Baldwin, Mrs. Nels (Inga Ophus) c/o Webster Hotel, Fargo, N. Dak. (1904)
 Berg, Ludwig Montevideo, Minn. (1913)
 Cleven, Mrs. John (Mathea Strande) 3038 46th Ave. S. Minneapolis, Minn. (1897)
 Dahl, Nels Watford City, N. Dak. (1907)
 Enden, Mrs. John (Anna Strande) Zumbrota, Minn. (1887)
 Hanson, Peter (Eggen) R. 3, Hanska, Minn.
 Hanstad, Haakon 220 S. 3rd St. Grand Forks, N. Dak. (1900)
 Hanstad, Otto 510 1st Ave. N. Fargo, N. Dak. (1905)
 Hovde, Nels Minnewaukan, N. Dak. (1883)
 Moe, August Enderlin, N. Dak. (1902)
 Moe, Ole I. Enderlin, N. Dak. (1891)
 Osven, Arne Dawson, Minn. (1911)
 Paulsrud, Mrs. Anton (Mathea Huustad) Nielsville, Minn. (1907)
 Spagerud, Mathias Kelliher, Minn. (1905)
 Tromsness, Clara 2701 Brogton Ave. N. E., Fargo, N. D. (1884)

Sell.

Berg, John K. Crosby, N. Dak. (1904)
 Breden, H. R. Leonard, N. Dak. (1906)
 Breden, Olaf Leonard, N. Dak. (1906)
 Breden, Mrs. Olaf Leonard, N. Dak. (1906)
 Breden, Peter L. (Aasteløkken) Hills, Minn. (1888)
 Breden, Siver Leonard, N. Dak. (1906)
 Dahl, Ole Sacred Heart, Minn. (1903)
 Haugen, John Leonard, N. Dak. (1905)
 Haugen, Mrs. John (Anna Solhjem) Leonard, N. Dak. (1890)
 Iverson, Paul Doyon, N. Dak. (1882)
 Mathistad, H. J. Butterfield, Minn. (F. H.)
 Mickelson, Charley Currie, Minn. (1870)
 Otheim, Anton Crosby, N. Dak. (1909)
 Otheim, John Crosby, N. Dak. (1904)
 Rørtvedt, Mrs. Osmund Hills, Minn. (1888)
 Solhjem, Iver Leonard, N. Dak. (1888)
 Syvertson, Mrs. Hellick (Gunhild Brenden) .. Overly, N. Dak. (1904)

Skjaak.

Bakken, Sylfest Woodworth, N. Dak. (1902)
 Breum, Mrs. B. (Olga Theigen) Grand Forks, N. Dak. (1913)
 Brodahl, Ole Brocket, N. Dak. (1910)
 Krogen, Mrs. L. (Rudser) Borup, Minn.
 Kveen, L. G. Rosseau, Minn. (1890)
 Larson, Lars (Harsheimlien) Kloten, N. Dak. (1903)

Maurstad, Ole Borup, Minn. (1906)
 Running, Ole O. McGregor, Minn. (1910)
 Skamser, Gilbert (Gudbrand) 2001 Missouri Ave Superior, Wis. (1882)
 Smedsmo, Siver Rosseau, Minn. (1904)

Vaagaa

Braaten, Jacob Hanksa, Minn. (1901)
 Braaten, Johan Byron, Minn. (1900)
 Dahl, Mrs. Jens (Mari Stenstuen) Sisseton, S. Dak. (1903)
 Edwardson, Mrs. K. E. White Earth, N. Dak. (1907)
 Hagen, Irvin Woodworth, N. Dak. (F. H.)
 Hanson, Mrs. Thomas (Tolsta-Kleven) Chicago, Ill. (1887)
 Haugen, Ole Hanksa, Minn. (1902)
 Hovdet, A. A. Odin, Minn. (F. H.)
 Iverson, Mrs. Mary Hanksa, Minn. (1865)
 Jacobson, Gundvald (Stadeløkken) Abercrombie, N. Dak. (1923)
 Johnson, Mrs. Knut (Marit Rundhaugen) Kasson, Minn. (1886)
 Johnson, Iver (Sandnes) Appleton, Minn. (1869)
 Kalbak, Hans Sisseton, S. Dak. (1901)
 Knudson, Ole (Løken) Christine, N. Dak. (1896)
 Lee, Iver J. Glenwood, Minn. (1872)
 Lien, Ole O. Havelock, N. Dak. (1898)
 Nelson, Mrs. Laurits (Ronnaug Kalbak) Sisseton, S. Dak. (1900)
 Nelson, Paul Brocket, N. Dak.
 Odegard, Christopher Milnor, N. Dak. (1904)
 Olson, Mrs. H. A. (Josephine Hamar) Odin, Minn.
 Olson, Thor (Skaalen) Brocket, N. Dak. (1902)
 Peterson, O. K. (Sveum) Galesburg, N. Dak. (1904)
 Rusten, Jacob Hanksa, Minn. (1888)
 Rusten, Marit (Bruden) Hanksa, Minn. (1905)
 Rusten, Nels, Byron, Minn. (1884)
 Sandbo, Jacob 230 2nd St. Tracy, Minn. (1881)
 Shellum, Ole Clearbrook, Minn. (1905)
 Shellum, Ole Hayfield, Minn. (1886)
 Sundt, Anton E. St. James, Minn. (1888)
 Sundt, O. E. La Salle, Minn. (1888)
 Sundt, Einar Hanksa, Minn. (1865)
 Thorson, Anton Odin, Minn. (F. H.)
 Wold, Oluf J. Walcott, N. Dak. (F. H.)

Oier.

Brandborg, Thor Portland, N. Dak. (1913)
 Bjorge, Julius Stoddard, Wis. (F. H.)
 Hong, C. A. Buxton, N. Dak. (1885)
 Nermo, P. J. Deep, N. Dak. (1891)
 Nestingen, S. K. Norwich, N. Dak. (1887)
 Olson, Matt. (Snurubakken) 660 2nd St. S. Wisconsin Rapids, Wis. (1882)
 Omlid, S. W. Norwich, N. Dak. (F. H.)
 Raabel, Even Hillsboro, N. Dak. (1893)
 Rognstad, Johannes Edgley, N. Dak. (1914)
 Severinson, Olaf (Høibakken) Lallie, N. Dak.
 Solberg, Simon Comstock, Minn. (1893)
 Svenson, Mrs. Ottine (Severinson-Hoibakken) Minnewaukan, N. Dak. (1906)
 Vedum, Otis A. Alexandria, Minn. (F. H.)

“Gudbrandsdølen”

Organ for Gudbrandsdølerne i Amerika

Udgivet og redigeret af

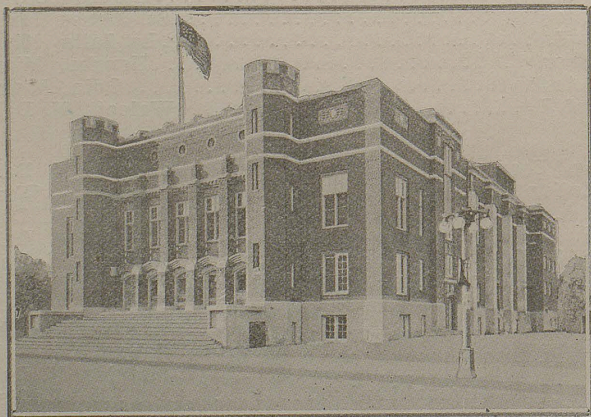
John Duren, Eau Claire, Wis.

Pris \$1.00 per Aar.

Til Norge og Canada for samme Pris.

Bladet bringer Nyheder og andet af Interesse udelukkende fra Gudbrandsdalen og om Gudbrandsdøler her i Landet og i Canada.

Enhver Sambygding, som elsker sin Hjembygd og sin Slægt burde holde dette Blad.

Auditorium

i Eau Claire, hvor Gudbrandsdølerne møder i 1928.

